

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM ČR

Veronika Uchytlová

Bakalářská práce

2010

Prohlášení

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 12. 04. 2010

Veronika Uchytlová

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu mé bakalářské práce *doc. RNDr. Petru Linhartovi Cs.* za velmi cenné rady, doporučení, konzultace a především za poskytnutí materiálů k vypracování této práce. Děkuji také svým rodičům, kteří mi umožnili studium a byli mi při tomto studiu oporou.

ANOTACE

Tato bakalářská práce má téma Bezpečnostní systém České republiky a jeho hlavní komponenty. Popisuje bezpečnostní prostředí, jeho trendy, strategii, hrozby a složky bezpečnostního systému ČR

Cílem mé práce je provedení analýzy bezpečnostního systému ČR a jeho srovnání s bezpečnostními systémy ve vybraných státech Evropy se zaměřením na nevojenská ohrožení.

V praktické části se zabývám popsáním nevojenských hrozeb v pěti různých státech Evropy a jejich záchrannými systémy v porovnání se situací v České republice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Bezpečnostní systém, bezpečnostní složky, bezpečnostní hrozby, bezpečnostní prostředí, prezident, Bezpečnostní rada státu, vláda, parlament

TITLE

Security system of the Czech republic

ANNOTATION

This bachelor thesis is about the security system of the Czech republic and about its main components. It describes the security environment, its trends, the strategy, threats and component parts of the security system of the Czech republic.

The aim of this work is implementation of analysis of the security system of the Czech republic and comparison with the security systems of selected European states, focusing on non-military threats.

Practical part deal with the description of non-military threats in five different European countries and its rescue systems and comparison to the situation in the Czech republic.

KEYWORDS

security system, security forces, security threats, policy management, president, National Security Council, Government, Parliament

Obsah:

Úvod.....	11
1 Úvod do problému.....	11
1.1 Bezpečnostní prostředí České republiky.....	12
1.2 Mezinárodní organizace mající vliv na bezpečnost.....	12
1.3 Největší hrozby a rizika pro Českou republiku.....	15
1.3.1 Úmyslné hrozby.....	15
1.3.1.1 Organizovaná kriminalita.....	15
1.3.1.2 Terorismus.....	15
1.3.1.3 Extremismus.....	16
1.3.1.4 Šíření zbraní hromadného ničení.....	16
1.3.1.5 Poruchy v dodávkách zásob.....	16
1.3.1.6 Masová nelegální migrace.....	17
1.3.1.7 Obchodování s drogami.....	17
1.3.1.8 Havárie v důsledku antropogenních činností.....	17
1.3.1.9 Narušení komunikačních a informačních systémů.....	17
1.3.2 Neúmyslné hrozby.....	17
1.3.2.1 Přírodní katastrofy.....	17
1.3.2.2 Epidemie a pandemie.....	18
1.4 Trendy bezpečnostního prostředí.....	18
1.5 Bezpečnostní strategie a zájmy ČR.....	18
1.5.1 Východiska bezpečnostní politiky.....	19
1.5.2 Zahraniční politika.....	20
1.5.3 Obranná politika.....	21
1.5.4 Politika vnitřní bezpečnosti.....	21
1.5.5 Hospodářská politika.....	23
1.5.6 Politika veřejné informovanosti.....	23
1.5.7 Politika ochrany před mimořádnými událostmi.....	23
2 Bezpečnostní systém České republiky.....	24
2.1 Základní prvky bezpečnostního systému.....	24
2.1.1 Prezident ČR.....	24
2.1.2 Parlament ČR.....	25
2.1.3 Vláda.....	25

2.1.4	Bezpečnostní rada státu.....	26
2.1.5	Ministerstva ČR.....	29
2.1.6	Výkonné orgány na území krajů a obcí.....	29
2.1.7	Česká národní banka	29
2.1.8	Výkonné prvky bezpečnostního systému ČR.....	29
2.1.9	Hlavní výkonné prvky.....	29
2.1.10	Integrovaný záchranný systém	32
2.1.11	Zpravodajské služby ČR	32
2.2	Další prvky bezpečnostního systému ČR.....	33
2.2.1.1	Obecní policie.....	33
2.2.1.2	Soukromé bezpečnostní služby.....	34
2.2.1.3	Veřejná stráž.....	34
3	Analýza bezpečnostního systému ČR	35
3.1	Česká republika	36
4	Mezinárodní srovnání bezpečnostních systémů.....	39
4.1	Švýcarsko.....	42
4.2	Rakousko.....	46
4.3	Slovinsko.....	50
4.4	Slovensko.....	54
4.5	Finsko	58
4.6	Mezinárodní srovnání ochrany obyvatelstva.....	62
	Závěr	66

Obsah obrázků:

Obrázek 1: Nevojenská rizika.....	39
-----------------------------------	----

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Struktura ochrany obyvatelstva v ČR.....	37
Tabulka 2: Souhrn údajů, ČR.....	38
Tabulka 3: Struktura ochrany obyvatelstva ve Švýcarsku.....	43
Tabulka 4: Souhrn údajů, Švýcarsko.	45
Tabulka 5: Struktura ochrany obyvatelstva v Rakousku.....	47
Tabulka 6: Souhrn údajů, Rakousko.	49
Tabulka 7: Struktura ochrany obyvatelstva ve Slovinsku.	51
Tabulka 8: Souhrn údajů, Slovinsko.	53
Tabulka 9: Struktura ochrany obyvatelstva ve Slovensku.....	55
Tabulka 10: Souhrn údajů, Slovensko.	57
Tabulka 11: Struktura ochrany obyvatelstva ve Finsku.	59
Tabulka 12: Souhrn údajů, Finsko.	61
Tabulka 13: Mezinárodní srovnání 1	63
Tabulka 14: Mezinárodní srovnání 2	64
Tabulka 15: Mezinárodní srovnání 3	65

Použité zkratky:

BIS – Bezpečnostní informační služba

BS – bezpečnostní systém

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

Gř hzs – Generální ředitelství hasičského záchranného sboru

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky

IZS – integrovaný záchranný systém

KBSE - Konference pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

KI – kritická infrastruktura

KŘ – krizové řízení

MO – Ministerstvo obrany

MV – Ministerstvo vnitra

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

NATO – Severoatlantická aliance

OBSE - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OP – Obecní policie

OSN – Organizace spojených národů

PO – Požární ochrana

PS – poslanecká sněmovna

ÚKŠ – Ústřední krizový štáb

ÚZSI – Úřad pro zahraniční styky a informace

VP – Vojenská policie

VZ – Vojenské zpravodajství

ZHN – zbraně hromadného ničení

ZZS – záchranná zdravotnická služba

ŽP – životní prostředí

Úvod

Cílem této práce je provedení analýzy bezpečnostního systému České republiky a jeho srovnání s bezpečnostními systémy ve vybraných státech Evropy se zaměřením na nevojenská ohrožení.

1 Úvod do problému

Jak je již obsaženo v názvu, moje bakalářská práce se bude zabývat bezpečnostním systémem České republiky a jeho hlavními komponenty. Účelem jakéhokoli bezpečnostního systému je především udržet pořádek a klid ve státě, předcházet nepřehledným situacím a popřípadě rychle a účelně řešit již vzniklé krizové stavy. Toto velice široké téma, které je navíc hodně proměnné, obsahuje mnoho částí, které zde ani nebude moci být plně rozebráno a objasněno.

V rámci mé práce jsou zahrnuty pojmy jako „bezpečnostní prostředí“, kde je popsáno, jaký je úkol států a mezinárodních organizací, k jejichž členům ČR patří a které mají na bezpečnost v našem státě bezesporu velký vliv. Proto nemůže být opomenuto naše členství ve společenstvích jako je EU a NATO a dalších mezinárodních institucích OSN, OBSE a Světová zdravotnická organizace. Dále pozice našeho státu i trendy bezpečnostního prostředí v ČR. Jak moc je naše země ohrožena přírodními katastrofami, terorismem, organizovaným zločinem nebo vysvětlit pojem kritická infrastruktura, jejíž narušení by pro náš stát znamenal katastrofu.

Dále jsou objasněny „strategie uplatnění bezpečnostních zájmů“ v zahraniční i obranné politice, politice v oblasti vnitřní bezpečnosti nebo v politice v oblasti veřejné informovanosti. Ale i „prvky bezpečnostního systému“, které svojí propojeností a úzkou spoluprací vytvářejí funkční vztahy pro rychlou reakci při nestandardních až kritických situacích, a BS jehož funkčnost je velmi důležitá pro správné fungování státu a hlavně pro ochranu obyvatel této země.

V praktické části je věnována pozornost analýze bezpečnostního systému České republiky, kde jsou zhodnoceny a popsány bezpečnostní situace, obecné informace o našem státě a chápání ochrany obyvatelstva v naší legislativě.

V poslední kapitole je porovnávána ochrana obyvatelstva ve Finsku, Slovinsku, Rakousku, Slovensku a Švýcarsku s ochranou obyvatelstva v České republice.

1.1 Bezpečnostní prostředí České republiky

Postavení ČR se během pár let rapidně změnilo. Zatímco dříve jsme byli stát, který byl absolutně odříznutý od okolního světa, nyní jsme stát, který je součástí globalizace a moderní doby. ČR je uvnitř Evropy obklopena zeměmi, které jsou všechny součástí EU a všechny kromě Rakouska také členy NATO, což posiluje jednoznačně její bezpečnost.

Díky těžké předvídatelnosti a společné propojenosti všech hrozeb, kterými jsou především terorismus, extremismus, šíření ZHN, organizovaný zločin či špatné vládnutí a hroucení státní moci v určité zemi, je pro všechny státy včetně našeho, důležité monitorovat situaci a předcházet stavům těchto ohrožení. Proto je pro ČR velice zásadní nenásilné a diplomatické řešení všech vzniklých konfliktů.

1.2 Mezinárodní organizace mající vliv na bezpečnost

Díky integrující se Evropě, celosvětové globalizaci a vzájemné provázanosti všech nebezpečí a hrozeb je hodně podstatná naše účast v mezinárodních bezpečnostních programech. Členství v Severoatlantické alianci (NATO), Evropské unii (EU), Organizaci spojených národů (OSN) a neméně důležité Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), je důkazem toho, že Česká republika není sama uprostřed Evropy, ale společně s každou z těchto organizací tvoří celek, který se podílí na ochraně bezpečnosti po celém světě a tím zajišťuje ochranu i ve vlastním státě. Obzvlášť důležité pro všechny členy těchto organizací je předcházet konfliktům, a pokud již nějaký vznikne, řešit jej ještě v počátcích. V rámci této politiky se snažíme v těchto členstvích nejen udržovat, ale i posilovat naše postavení.

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)

Organizace, která vznikla již v roce 1975 v Helsinkách pod názvem Konference pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (KBSE) během Studené války západu proti jihu. Po rozpadu komunistických režimů ve státech východní Evropy potřebovala KBSE změnu, a tak mezi lety 1990 a 1995 došlo k transformaci na OBSE, v originálním názvu Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE). V současnosti se řadí k největší regionální bezpečnostní organizaci po celém světě a sdružuje 56 členů nejen z celé Evropy, ale i Zakavkazska, střední Asie, USA a Kanady. Mezi největší úsilí této skupiny patří ozbrojená kontrola, ochrana lidských práv, svoboda tisku či svobodné volby.

„OBSE je organizace, která stanovuje standardy a normy chování ve všech dimenzích bezpečnosti. Je základním instrumentem v předcházení konfliktů, zvládání krizí a postkonfliktní rehabilitaci. Opírá se o podporu jiných organizací. Je rámcem pro jednání o kontrole ozbrojení v Evropě. Je místem setkávání ke konzultacím o bezpečnostních otázkách¹.“

Organizace spojených národů

Organizace spojených národů (OSN) je nástupce Společenství národů z roku 1919. Oficiálně OSN vzniklo na základě Charty OSN v roce 1945 po podepsání a uznání všech 50 členů. Charta OSN je základním dokumentem tohoto spolku, který ukládá práva a povinnosti všech 192 členů, což jsou skoro všechny státy na světě. OSN si dává za úkol nenásilné a mírové řešení všech sporů a konfliktů, za který odpovídá výkonný orgán OSN, a to Rada bezpečnosti s 5 stálými členy a 10 nestálými členy, volenými na dvouleté období.

Světová zdravotnická organizace (WHO)

World Health Organization je organizace, která vznikla po dohodě Spojených národů v rámci OSN v roce 1948. Účelem tohoto společenství je co nejvíce chránit zdraví občanů a snažit se eliminovat velké šíření nemocí, které jsou infekční jako například AIDS, SARS, různé druhy chřipek či malárie.

Severoatlantická aliance (NATO)

NATO (North Atlantic Treaty Organisation) bylo oficiálně založeno 4. dubna roku 1949 podepsáním Washingtonské smlouvy v reakci na poválečnou atmosféru. Je základní mezinárodní bezpečnostní a vojenská organizace s 28 členskými nezávislými státy. Původním cílem spolenectví byla schopnost ubránit se případnému ohrožení, hlavně ze strany Sovětského svazu. Cíl se v zásadě nezměnil, ale velice se změnilo jeho nejbližší zaměření. V současnosti je účelem NATO ochrana bezpečnosti a svobody pro trvalé a spravedlivé udržení mírového pořádku. Nejdůležitější je však přizpůsobení se nově vzniklým ohrožením, kterými jsou například terorismus či ZHN. Organizace je založena na možnosti vzájemné konzultace, porady, komunikace a spolupráce všech členských států jak v politické, hospodářské, vojenské, či nevojenské oblasti.

¹ MINISTERSTVO VNITRA. *Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)*. In *Pojmy*. Praha: 2008 [cit. 2010-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/organizace-pro-bezpecnost-a-spolupraci-v-evrope-obse.aspx>>

Jak je napsáno v Článku 5 Severoatlantické smlouvy, napadení jakéhokoliv členského státu v Evropě a Severní Americe, je považováno za atak na všechny členy NATO. To znamená, že by v případě takové skutečnosti veškeré státy neprodleně pomohly a pokud to bude nutné, použily i ozbrojené síly v rámci kolektivní i individuální bezpečnosti s uvědoměním Rady bezpečnosti. Tento článek 5 je největší garance bezpečnosti, kterou nám toto uskupení dává.

Důležitým systémem v ochraně obyvatelstva a členských států je civilní nouzové plánování, které zahrnuje prevenci, spolupráci s vojenskými složkami i zachování co nejvíce kvalitního života jak během krize, tak i po ní. V důsledku toho byl zřízen Hlavní výbor pro civilní nouzové plánování.

Evropská unie (EU)

Evropské společenství uhlí a oceli, které je předchůdcem Evropské unie, bylo založeno šesti státy v roce 1951 a v roce 1957 mezi nimi vznikl společný trh – Evropské hospodářské společenství. Oficiálně začala EU fungovat v roce 1993 s cílem vzájemné integrace ve všech oblastech života. Česká republika vstoupila do EU 1. května 2004.

V rámci druhého pilíře, společné zahraniční a bezpečnostní politiky, existuje dokument Evropská bezpečnostní strategie. Tento dokument uvádí jako největší hrozby současnosti terorismus, šíření ZHN, regionální konflikty, zhroucení státu a organizovaný zločin. V souvislosti s těmito nebezpečími je kladen důraz na předcházení a prevenci krizí, především mimo území EU, kde se tyto hrozby rozvíjí nejdříve.

V důsledku svobody pohybu a azylové a imigrační politiky je nutné zvýšené kontroly na vnějších hranicích, aby se zabránilo obchodování s drogami, dětmi, ženami, nezákonnému přistěhovalectví a celkově mezinárodnímu zločinu, především terorismu. Proto byl zaveden SIS, neboli Schengenský informační systém, díky němuž je umožněna rychlá výměna informací nejen o osobách podezřelých z trestného činu, ale i odcizenému majetku. Nejdůležitějším orgánem, který v rámci ochrany bezpečnosti v EU vznikl, je Europol se sídlem v Haagu, jehož hlavním úkolem je potírání mezinárodního zločinu. Dále mezi důležité programy ochrany obyvatelstva patří: Akční program Společenství pro ochranu před katastrofami, kterému se jinak říká Akční program a byl vypracovaný po teroristickém útoku na USA září roku 2001, a Mechanismus Společenství na podporu spolupráce při nasazení k ochraně před katastrofami.

1.3 Největší hrozby a rizika pro Českou republiku

V současnosti je důležité brát náš stát jako součást světa a probíhající globalizace. Proto je velmi významná spolupráce s mezinárodními organizacemi pro bezpečnost a dodržování jejich platné legislativy a úmluv. Hrozby a rizika, které ČR ohrožují, mohou být jak úmyslného charakteru, tak charakteru neúmyslného.

Úmyslné hrozby jsou hrozby, které vznikají v důsledku lidské a záměrné činnosti s cílem poškodit určitou skupinu lidí, či celého státu. V dnešní době se jedná zejména o terorismus, extremismus a šíření ZHN, dále organizovaný zločin a jeho možné prorůstání do veřejné správy, poruchy v dodávkách elektřiny, ropy i vody, nelegální migrace, havárie, zneužití přístupu k různým informačním systémům nebo narušení infrastruktury.

Neúmyslné hrozby, tedy hrozby, které nemají na svědomí lidé, ale sama příroda, můžou být například šíření různých infekčních virů a nálezů, známých jako epidemie, či pandemie a dále pak přírodní katastrofy.

1.3.1 Úmyslné hrozby

1.3.1.1 Organizovaná kriminalita

„Je to druh skupinové závažné organizované trestné činnosti páchané více nežli dvěma osobami, vyznačující se dlouhodobostí, rozdělením činností, plánovitostí, konspirativností a mezinárodním propojením, s orientací na dosažení maximálních zisků nebo na získání vlivu na veřejný život ve společnosti bez ohledu na použité prostředky².“

Pro ČR, jako pro každý stát, je důležitá vnitřní stabilita státu. Ta může být a je ohrožena organizovanými skupinami lidí, které se s cílem dosáhnout svého nebojí sáhnout k vydírání, vyhrožování, korupci, čímž ohrožují demokratičnost státu a veřejnoprávních orgánů. Mohou být propojeny s teroristickými či extremistickými skupinami, což má za následek větší hrozbu pro jakýkoliv stát, jeho ekonomiku i veřejnou správu.

1.3.1.2 Terorismus

Teroristické skupiny patří k jedné z největších hrozeb pro celý svět. Jsou charakteristické tím, že mohou zasáhnout na kterémkoliv místě v kteroukoliv dobu a jakýmkoliv způsobem. Jeho

² POLICIE ČR. Co je organizovaný zločin: Organizovaný zločin. In *Útvar pro odhalování organizovaného zločinu*. Praha : 2008 [cit. 2010-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/co-je-organizovany-zlocin.aspx>>

nepředvídatelnost má za následek menší schopnost bezpečnostních opatření a jejich prevence. Jejich cílem je vyvolání, co největšího strachu a tím dosažení jejich požadavků. Mezi druhy terorismu můžeme vyjmenovat například náboženský, etnický, ideologický, chemický, jaderný, ale také kybernetický a s ním spojené zneužívání počítačových sítí a informací na internetu. Teroristé mohou využívat ZHN, což dává těmto skupinám mnohem nebezpečnější ráz.

1.3.1.3 Extremismus

Je druh ideologického chápání, které je úzce spjato s terorismem, fanatismem i radikalismem a které působí protiústavně se snahou docílit buď anarchie, totalitního nebo autoritářského systému. V našem státě se objevuje především ultralevicový, související s anarchií nebo komunismem, a ultrapravicový extremismus, uznávající neonacismus či neofašismus. Ale najdeme zde i extremisty národnostní a náboženské. Tyto skupiny netolerují jiné názory a jiný systém vládnutí, než uznávají ony samy.

1.3.1.4 Šíření zbraní hromadného ničení

ZHN mohou být jaderné, chemické a biologické a slouží k usmrcení nebo paralyzování velkého množství lidí. Proto jejich užití například v oblastech s nedemokratickým systémem vládnutí a mezi teroristickými skupinami představuje veliké riziko pro celý svět a je nutné toto nebezpečí eliminovat a zajistit preventivní opatření proti jejich šíření. Proto je důležité kontrolovat pohyb nejen legálních zbraní, ale především zjišťovat chod a transfer zbraní nelegálních.

1.3.1.5 Poruchy v dodávkách zásob

Voda, elektřina i ropa jsou nepostradatelnou součástí každého z nás. Bez těchto věcí by dnešní svět jen stěží fungoval. Proto je významné a důležité se o zásoby těchto surovin starat a zajistit jejich bezproblémový a bezporuchový chod. V zemích, kde je těchto surovin nedostatek mohou propuknout boje o ně. Některé země mohou usilovat o kontrolu zdrojů vody i ropy, čímž bude docházet k ozbrojeným konfliktům. Již nyní by se státy měly zamyslet nad alternativními zdroji ropy i elektřiny díky neúměrnému růstu jejich spotřeby.

1.3.1.6 Masová nelegální migrace

Tento pojem je velice často spojován s organizovanou kriminalitou. V naší zemi se tímto zabývá Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace, který má za úkol sledovat propojenost mezinárodních organizovaných skupin a jejich činnost dokumentovat.

1.3.1.7 Obchodování s drogami

Obchod s drogami je v této době velice rozšířený, a to především mezi dospívajícími a lidmi mezi 20 a 30 lety, kteří jsou přesvědčeni, že život bez drog by nebyl život. Mezi druhy drog můžeme zařadit opiáty a opioidy, halucinogeny, extáze či kokain. Úkolem každého státu je informovat veřejnost o škodlivosti těchto látek a zajistit preventivní opatření k jejich šíření. Požití drog způsobuje chování bez zábrán, čímž se lidé, užívající je, stávají velice nebezpečnými. Navíc nejsou tyto látky na trhu levné a to nutí tyto lidi k trestným činům. V našem státě se touto problematikou zabývá Národní protidrogová centrála.

1.3.1.8 Havárie v důsledku antropogenních činností

Antropogenní činnosti neboli činnosti lidí. Největším ohrožením pro stát je zacházení s nebezpečnými chemickými látkami, či odpady. Může se jednat i o komplikace způsobené dopravní nehodou při přepravě těchto látek.

1.3.1.9 Narušení komunikačních a informačních systémů

S šířením informací a dostupností těchto informací je nemyslitelné uchovávání dat bez jakýchkoliv bezpečnostních opatření. Jejich narušení by mohlo mít nepředstavitelný dopad na fungování státu, ať už na jeho část nebo státu jako celek. Proto je v každém státě představena KI, což jsou oblasti nejvíce ohrožené. Do KI můžeme zahrnout: energii, dopravu, zásobování a služby, přepravu a výrobu nebezpečných látek, informační a komunikační systémy, aj.

1.3.2 Neúmyslné hrozby

1.3.2.1 Přírodní katastrofy

Přírodním katastrofám je bohužel téměř nemožné zabránit. Lze samozřejmě jejich následky zmírnit již preventivními opatřeními a podrobnými předpověďmi, které upozorňují na

nepříznivé počasí. Mezi přírodní pohromy můžeme zařadit záplavy i dlouhotrvající sucha, požáry, vichřice a s ní spojené polomy, sněhové kalamity, atd. Poslední dobou se výskyt těchto katastrof zvětšuje, a proto je jejich vznik čím dál tím více pravděpodobnější.

1.3.2.2 Epidemie a pandemie

Epidemie je šíření virových onemocnění, které se při jejich velkém nárůstu nazývá pandemií. Je to hrozba nejen pro náš stát, ale pro celé lidstvo. Nejvíce se nemoci šíří v zemích zaostalých a rozvojových zemí, kde nemají dostatečné informace a prostředky k zabránění onemocnění. Mezi nejnebezpečnější nemoci této doby patří například TBC, AIDS, různé mutace chřipky jako ptačí a prasečí chřipka, SARS, BSE, aj.

1.4 Trendy bezpečnostního prostředí

Předpověď budoucích trendů bezpečnostního prostředí vychází z předpokládaných vývoje na mezinárodní úrovni, v institucích a společenstvích, jejichž členem naše republika je. Protože v současné době nelze brát jakýkoliv stát jako jednotlivce, ale jako součást velkého celku, bude i v nadcházejících letech důležité spolupracovat. Pozornost by se měla zaměřit především na potírání organizovaného zločinu a jeho prorůstání do veřejné správy, odhalování dalších a dalších teroristických a extrémistických skupin, zamezení šíření a používání ZHN především v zemích s nedemokratickým režimem. Neméně sledováno by mělo být zacházení a využívání neobnovitelných zdrojů jako je ropa, uhlí a další nerostné bohatství, dále pak využití vody, které není již nyní na určitých místech Země dostatek a kvůli které propukají a budou vznikat další boje.

1.5 Bezpečnostní strategie a zájmy ČR

„Bezpečnostní strategie ČR chápe pojem bezpečnost jako žádoucí stav, kdy jsou na nejnižší míru snížena rizika pro ČR plynoucí z hrozeb: vůči obyvatelstvu, svrchovanosti a územní celistvosti, demokratickému zřízení a principům právního státu, vnitřnímu pořádku, majetku, ŽP, plnění mezinárodních bezpečnostních závazků a dalším definovaným zájmům³.“

³ VLÁDA ČR. *Bezpečnostní strategie ČR* [online]. Praha : 2003 [cit. 2010-01-30]. Východiska bezpečnostní politiky ČR. . Dostupné z WWW: <http://www.army.cz/assets/files/8492/Bezpe_nostn__strategie__R_-_prosinec_2003.pdf>

„Bezpečnostní strategie ČR je základním dokumentem bezpečnostní politiky ČR. Na tento dokument navazují dílčí strategie a koncepce – ke klíčovým patří např. Vojenská strategie ČR či Koncepce zahraniční politiky ČR v příslušných částech⁴.“

Bezpečnostní zájmy můžeme rozdělit do skupin podle závažnosti: na životní zájmy, strategické zájmy a další důležité zájmy.

Životní zájmy

Životním zájmem je nejen zaručit existenci ČR, její suverenity, politické nezávislosti a územní celistvosti, ale také ochranu obyvatel a jejich práv a svobod. O toto vše se stará Vláda ČR.

Strategické zájmy

Strategické zájmy jsou zájmy, které pomáhají plnit zájmy životní a to pomocí vojenské i nevojenské připravenosti, spoluprací s mezinárodními organizacemi jako jsou NATO, OSN, OBSE, dobrými vztahy s ostatními státy, nekonfliktním přístupem, zabráněním růstu organizovaného zločinu a terorismu, nebo zajištění ekonomické stability, atd.

Další důležité zájmy

Mezi další důležité zájmy patří podle dokumentu Bezpečnostní strategie ČR například: snižování ekonomické a sociální nerovnováhy mezi severem a jihem, ochrana životního prostředí, potlačování extremismu, prevence před šířením virů, či před různými katastrofami, aj.

1.5.1 Východiska bezpečnostní politiky

Bezpečnostní politika je zajištěna pomocí zahraniční politiky, obranné politiky, politiky v oblasti vnitřní bezpečnosti, politiky ochrany před mimořádnými událostmi, hospodářské politiky, politiky v oblasti veřejné informovanosti i politiky vnitřní bezpečnosti.

S bezpečnostní politikou jsou spojeny pojmy hrozba a riziko. **Hrozba** je působení nežádoucího jevu na určité oblasti či prvky. **Riziko** je pravděpodobnost výskytu určité nežádoucí události, pravděpodobnost vzniku hrozby.

Pokud chceme zajistit bezpečnost v našem státě, je nutné, zajistit preventivní opatření a co nejvíce eliminovat veškeré hrozby a nebezpečí. A i přesto, že za jistotu zde odpovídá vláda, je i na občanech, jak se k bezpečnosti staví a jaké bezpečnostní prostředí tu vytváří.

⁴ Vláda ČR. *Bezpečnostní strategie ČR* [online]. Praha: 2003 [cit. 2010-01-30]. Úvod. Dostupné z WWW: <http://www.army.cz/assets/files/8492/Bezpe_nostn__strategie__R_-_prosinec_2003.pdf>

1.5.2 Zahraniční politika

Zahraniční politikou zajišťujeme především příznivé a stabilní vnější prostředí, kde je pro ČR důležitá spolupráce bilaterální i multilaterální s mezinárodními organizacemi, jejichž jsme členem a s ostatními státy. Nejvýznamnější pro náš stát je předcházet sporům, a pokud již nějaký vznikne, řešit ho v počáteční fázi dohodou a ne násilím.

Členství v mezinárodních organizacích, jako je **NATO**, zaručuje bezpečnost a pomoc při konfliktech pomocí Severoatlantické smlouvy. Severoatlantická aliance má velký vliv na bezpečnost na celém světě, tedy i na bezpečnost v České republice, a to pomocí aliančních summitů a Strategické koncepce NATO. ČR pomáhá také na mírových a charitativních akcích, které jsou v zájmu státu. Není bez významu ani snaha o ochranu území státu před ZHN, terorismem, extremismem a jiným zločinem.

Stejně zásadní je členství v **EU**, která v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky rozvíjí Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku. Pro EU je nejvýznamnější udržování a zachování demokracie v politicky a ekonomicky nestabilních státech a pomoc před jejich zhroucením, zabránění šíření organizovaného zločinu a ZHN nebo pomoc při regionálních konfliktech. EU vysílá na místa ohrožená konfliktem pozorovatele, poskytuje humanitární pomoc a pomáhá v Kosovu a dalších sedmi zemích na Balkáně vytvořit stabilní společnost. Její armády působí například v Afghánistánu, na zmiňovaném Balkáně a dokonce i u Somálských břehů, kde chrání ostatní lodě před Somálskými piráty.

OSN, jejímž orgánem zajišťující bezpečnost a mír je Rada bezpečnosti, je velice důležitou mezinárodní organizací pro mír na světě. Řeší konflikty a stavy ohrožující mír na mezinárodní úrovni. Nejdůležitějším dokumentem OSN je Charta OSN, která stanovuje práva a povinnosti států při vzniku konfliktu, předcházení konfliktů a řešení sporů bez násilí, tedy mírovou cestou. ČR je aktivním členem a na podporu míru a bezpečnosti se účastní humanitárních akcí a různých misí OSN. Protože působení OSN není nyní tak účinné, jak by se předpokládalo, většina členů se shoduje, že by mělo dojít k reformě uvnitř OSN.

OBSE se podílí na předběžných opatřeních, řešení již vzniklých sporů a krizí a jejich následné odstranění, bojuje proti terorismu, monitoruje zbrojení, sleduje lidská práva a zejména usiluje o demokratičnost voleb ve státech. Dále se snaží o zachování zdravého ŽP, prosazuje energetickou bezpečnost, svobodu médií, stejná práva menšin, toleranci a ne diskriminaci.

ČR chce v rámci svých členství v mezinárodních organizacích udržovat zachování míru a bezpečného světa, a proto podporuje mise a operaci na územích ohrožených občanskými válkami a politicky nestabilních. Snaží se o dobré vztahy s ostatními státy a organizacemi. Podpis ČR je

ve všech důležitých mezinárodních smlouvách podporující nešíření ZHN a kontrolu zbrojení a kontrolu bezpečnosti.

1.5.3 Obranná politika

Nejdůležitějším prvkem obrany jsou ozbrojené složky ČR, do kterých patří Armáda ČR, jejímž úkolem je chránit a bránit náš stát. S tím souvisí i tvorba plánů a projektů pro krizové situace. Armádu řídí základní orgán obranné politiky ČR, kterým je ministerstvo obrany a které má na starosti i správu vojenských újezdů.

K obraně našeho území slouží i zapojení státu do různých již zmíněných mezinárodních aliancí. Nejvýznamnějším členstvím je členství v NATO, které vytvořilo Strategickou koncepci, podle níž se řídí obranná politika státu. V rámci NATO plní Armáda ČR různé úkoly a mise na území cizích států. Důležitým úkolem Armády ČR je stabilizovat jihovýchodní Evropu, především misí v Kosovu. V rámci mezinárodních smluv se ČR zaměřuje na obranu proti šíření ZHN, terorismu, extremismu a naopak podporuje mírové a humanitární operace. ČR podporuje společné metody EU a NATO.

Základem pro správné fungování obranné politiky je rychlá a účinná komunikace uvnitř státu všech složek bezpečnostního systému a mezi státy. Dále informovanost a příprava občanů pro kritické stavy.

1.5.4 Politika vnitřní bezpečnosti

V rámci této politiky vypracovává každým rokem ministerstvo vnitra **Zprávu o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky**, která má za úkol informovat o kriminalitě, trestné činnosti, bezpečnostní politice, prevenci zločinnosti, veřejném pořádku a vnitřní bezpečnosti a zaměřit se na oblasti, které jsou kriminalitou ohroženy.

Nejzákladnější složkou vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku je IZS v čele s Policií ČR. Neméně důležitá je informovanost občanů v oblasti prevence, která je součástí Community policing, což je program pro spolupráci právě na poli prevence Policie ČR nejen s občany ČR, ale i nevládními organizacemi a samosprávou. Dále dne 9. dubna 2008 byla schválena **Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám pro období 2008-2012** a Ministerstvo vnitra vypracovalo dokument **Identifikace zásadních problémů v oblasti sociálního vyloučení**, který byl následně také schválen.

Do politiky vnitřní bezpečnosti zahrnujeme boj proti terorismu, organizovanému zločinu, korupci, extremismu, rasismu, dopravní bezpečnosti, hospodářské kriminalitě, do které patří

například informační kriminalita, kriminalita páchaná na ŽP, dále proti nelegálnímu obchodu s drogami, obchod s lidmi, padělání a dalším.

Zamezení vzniku a šíření organizovaného zločinu

Bezpečnostní složky, které sledují pohyb a aktivity organizovaných skupin, pokládají za nejnebezpečnější skupiny z Ruska a z Balkánu a vypracovaly i dokument s názvem *Koncepce boje proti organizovanému zločinu*. Tyto činnosti sleduje pozorně nejen náš stát, ale i mezinárodní organizace jako je OSN, EU nebo Rada Evropy, ve které funguje Multidisciplinární pracovní skupina Rady EU pro organizovaný zločin, jehož aktivity jsou podkladem pro rozhodování a práci EU v této oblasti. EU vypracovala dokument *Hodnocení rizik organizovaného zločinu*.

V této kriminální činnosti se pozoruje také prostituce, nelegální migrace, nelegální obchod s drogami, obchod s lidmi, nelegální obchod se zbraněmi, výbušninami, nebezpečnými chemickými a biologickými zbraněmi.

„S tímto pojmem je také spojen problém s korupcí, který je řešen v dokumentu **Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2006 – 2011**. Podle vlády je zásadní řešit ji především na legislativní úrovni. Z aktualizovaného vládního programu boje proti korupci vyplývá, že přednostním úkolem ČR je vytvoření legislativních norem nezbytných pro předcházení korupci ve veřejné správě, např. zákona o střetu zájmů, o kontrole majetku nabytého za dobu výkonu funkce, o neslučitelnosti některých funkcí a o změně některých zákonů (zákon o střetu zájmů), zákona o úpadku, zákona o veřejných zakázkách, atd.⁵“

Ochrana před terorismem

Nejdůležitějším dokumentem v boji proti terorismu je **Národní akční plán boje proti terorismu**. Je nutné říct, že ČR není bezprostředně ohrožena teroristickými útoky, ale díky svému umístění, a to ve střední Evropě, může být místem pro přípravy ataků nebo přemísťování teroristů. Dále se řeší opatření proti šíření ZHN a posílení zajištění ochrany a kontroly na pracovištích, které pracují s jadernými a chemickými prostředky.

⁵ ČESKO, BEZPEČNOSTNÍ RADA STÁTU. *Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006. Boj proti korupci, s. 33. ISBN 80-86734-91-9

1.5.5 Hospodářská politika

Hospodářská politika je převážně závislá na financích, na ekonomice a tedy i hrubém domácím produktu, který se každoročně mění. Dále vláda podporuje rozvoj a konkurenceschopnost obranného průmyslu ČR a jeho účast na krytí potřeb ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů záchranných sborů, záchranných a havarijních služeb. Správné a účelné hospodaření státu je pro zabezpečení ochrany státu podmínkou.

1.5.6 Politika veřejné informovanosti

Dostupnost informací pro veřejnost je velice důležitá pro prevenci, rychlé jednání při krizových situacích i následné obnovující práce. Právě proto je v současnosti vypracováván Informační systém krizového řízení ČR, který má za úkol místní systémy sloučit a vytvořit ústřední orgán pro řešení krizí. Díky svému členství v NATO, je naše republika ve Výboru pro plánování civilních komunikací, který vznikl v rámci civilního nouzového plánování.

1.5.7 Politika ochrany před mimořádnými událostmi

Podle Zprávy o stavu zajištění bezpečnosti ČR lze tuto ochranu dělit na krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva, integrovaný záchranný systém, ochranu před povodněmi, ochranu před účinky nebezpečných chemických látek a ionizujícího záření, oblast zdravotnictví, ochranu kulturních památek a požární ochranu.

Každý z uvedených předešlých bodů je velice významný a je nutné pro ochranu občanů a správné fungování záchranných systémů mít kvalifikované odborníky a náležitou materiální i organizační připravenost všech bezpečnostních složek.

2 Bezpečnostní systém České republiky

Bezpečnostním systémem je realizována bezpečnostní politika. Cíl a jeho funkce jsou přesně definovány v Bezpečnostní strategii ČR.

Bezpečnostní strategie ČR byla poprvé přijata v roce 1999 a v roce 2003 byla po roce 2001 podruhé novelizována. Je definována v pěti bodech, které mají za úkol přiblížit otázku bezpečnosti, kontrolovat ji a přijímat různá bezpečnostní opatření. Do těchto pěti bodů patří: Východiska bezpečnostního prostředí ČR, Bezpečnostní zájmy ČR, Bezpečnostní prostředí, Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR a Bezpečnostní systém ČR.

Cílem bezpečnostního systému je zajišťování bezpečnosti ČR, ochraňování a prosazování životních, strategických i dílčích významných zájmů ČR. Jeho základní funkcí je řízení a koordinace činností jednotlivých prvků při zajišťování bezpečnostních zájmů ČR a v době přímé hrozby nebo při vzniku krizové situace ⁶.

Bezpečnostní prostředí velice úzce souvisí s bezpečnostním systémem, který je na tomto prostředí závislý a bezpečnostní prostředí velmi ovlivňuje fungování tohoto systému. Jsou také důležitá preventivní opatření a rychlé reakce na vzniklé krizové situace a mimořádné události a připravenost všech prvků systému, a to nejen na lokální nebo vnitrostátní úrovni, ale i na úrovni mezinárodní, kde je významná komunikace a spolupráce na poli bezpečnosti.

BS se skládá z různých prvků a pro každý jednotlivý prvek BS jsou určeny kompetence a povinnosti, na základě nichž tento systém může fungovat.

2.1 Základní prvky bezpečnostního systému

Do bezpečnostního systému zařazujeme Prezidenta ČR, Vládu ČR, Parlament ČR, BRS, orgány krajů a obcí a další složky

2.1.1 Prezident ČR

Kancelář Prezidenta ČR a Prezident ČR je nejvyšším velitelem ozbrojených sil. Zúčastňuje se schůzek BRS a tyto schůzky může i řídit. Jeho pravomoci v oblasti bezpečnosti jsou přesně dány legislativou, především Ústavou ČR.

⁶ Vláda ČR. *Bezpečnostní strategie ČR*. Praha : 2003. Bezpečnostní systém ČR, s. 22

Dle analýzy, kterou vláda provedla, není nutné zmenšovat ani zvětšovat pravomoc Prezidenta ČR a tedy ani Kanceláře prezidenta republiky ani Vojenské kanceláře prezidenta republiky.

2.1.2 Parlament ČR

Parlament ČR především schvaluje zákony, které se týkají bezpečnostní politiky. Má dále funkci kontrolní, kde sleduje a vyhodnocuje práci jednotlivých složek, které mají zajišťovat ochranu státu a obyvatel. V jeho kompetenci je také vyhlášení válečného stavu, stavu ohrožení státu, rozhoduje o vyslání ozbrojených sil na zahraničí a povoluje pobyt jiných armád na našem území. PS řeší veškeré finance, které se na bezpečnost vynakládají.

Pro vnitřní bezpečnost byly v Parlamentu ČR zřízeny výbory. V Senátu je to Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost a v PS pak Výbor pro obranu a bezpečnost.

„V ústavním zákoně o bezpečnosti ČR ani v jednacím řádu PS není upravena situace, kdy Senát po dobu stavu ohrožení státu nebo válečného stavu návrh zákona PS vrátí s pozměňovacími návrhy či jej zamítne. § 97 jednacího řádu PS stanoví, že předseda PS předloží takový návrh zákona PS na nejbližší schůzi, nejdříve však za deset dnů od doručení poslancům, aby o něm znovu hlasovala. Běh této lhůty není pro případ zkráceného jednání stanoven⁷.“

2.1.3 Vláda

Kompetence vlády jsou dány Ústavou ČR a ostatní legislativou. Jejím úkolem je zabezpečit ochranu našeho státu. Neméně důležitou povinností je kontrola a zajištění správného fungování BS. Zjišťuje připravenost státu na možné krizové situace, obranu a ratifikuje různé dokumenty týkající se bezpečnosti. Za své činy je odpovědná PS. Pokud to mimořádná situace vyžaduje, má právo omezit lidská práva a svobody. Může rozhodnout o vyslání vojenských sil do zahraničí a povolit pobyt jiných ozbrojených sil na našem území, ale na rozdíl od Parlamentu ČR, pouze na dobu 60 dní. Přijímá různá bezpečnostní opatření.

Vláda vydala již mnoho dokumentů o bezpečnosti, mezi důležité patří například:

- Bezpečnostní strategie ČR,
- Zprávu o stavu zajištění bezpečnosti ČR,
- Zpráva o zajištění obrany ČR,

⁷ MINISTERSTVO VNITRA, MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ, MINISTERSTVO OBRANY. *Analýza bezpečnostního systému ČR*. Praha : Úřad vlády České republiky, 2004. Parlament ČR, s. 73.

- Zprávu o stavu zajištění bezpečnosti ČR v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi,
- Pandemický plán ČR,
- Dlouhodobá vize Ministerstva obrany ČR,
- Vojenská strategie ČR,
- Ústřední poplachový plán IZS ČR,
- Národní akční plán boje proti terorismu,
- Akční plán boje s nelegální migrací,
- Komplexní koncepce vládního utajeného spojení,
- Koncepce zahraniční politiky ČR,
- Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR,
- Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020,
- Národní strategie vyzbrojování,
- Koncepce operační přípravy státního území, atd.

„V hospodářské oblasti není vláda povinna zavést regulační opatření. Těchto opatření může užít, pokud si situace vyžádá potřebu zavést regulaci chodu hospodářství (krizové hospodářství). Po dobu krizových stavů může vláda na základě zákona o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, v platném znění, zavést regulační opatření v hospodářské oblasti⁸.“

Vláda hodnotí bezpečnost v republice v mnoha dokumentech, například ve *Zprávě o stavu zajištění bezpečnosti v ČR*. Za velmi vážné mimořádné události, může nouzový stav vyhlásit i předseda vlády a vláda o tomto rozhodnutí musí do 24 hodin rozhodnout, zda návrh podpoří nebo zamítne.

Vláda ČR je v oblasti bezpečnosti funkční. Má výkonné a kontrolní pravomoci. Uskutečňuje bezpečnostní politiku ČR a má za úkol zařídit správné a nenarušené fungování bezpečnostního systému ČR. Jediným problémem je, že není řečeno, jak by vláda řešila krizové situace, kdyby nebyla usnášeníschopná.

2.1.4 Bezpečnostní rada státu

BRS je orgánem zřízeným vládou, který má za úkol zajišťovat, kontrolovat a koordinovat bezpečnost ČR a zjišťovat plnění mezinárodních úmluv. Navrhuje různá opatření, která se týkají

⁸ VLÁDA ČR. Kdo je kdo - orgány odpovědné v ČR za vnitřní bezpečnosti: In *Dokumenty - terorismus*. Praha: 2008 [cit. 2010-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/kdo-je-kdo-organy-odpovedne-v-cr-za-vnitri-bezpecnosti.aspx>>

bezpečnosti a působí nejen preventivně na bezpečnost, ale i reaguje na vzniklé krizové situace a řeší je.

Má devět členů, kterými jsou předseda BRS (premiér), místopředseda vlády, místopředseda BRS, ministr zahraničních věcí, ministr obrany a ministr financí. Schůzí, které se konají minimálně jednou za tři měsíce, se účastní předseda Správy státních hmotných rezerv, guvernér ČNB, vedoucí Úřadu vlády ČR. Může se účastnit i Prezident ČR.

Uvnitř této instituce byly zřízeny:

1. Ústřední krizový štáb
2. Čtyři stálé poradní výbory:
 - a) Výbor pro obranné plánování,
 - b) Výbor pro civilní nouzové plánování,
 - c) Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky,
 - d) Výbor pro zpravodajskou službu.

Výbor pro obranné plánování (VOP) – Je pod správou MO. Plánuje bezpečnost z pohledu obrany

Výbor pro civilní nouzové plánování (VCNP) – Spravuje první místopředseda vlády a MV. Jeho úkolem je chránit vnitřní bezpečnost, obyvatele, ekonomiku, KI a zajistit civilní zdroje v případě krizové situace.

Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky (VKZBP) – Pod správou místopředsedy vlády a MZV. Jeho povinností je sledovat zahraniční bezpečnostní politiku ČR, její mezinárodní funkci a plnění mezinárodních úmluv a pozorování vztahů s mezinárodními organizacemi z pohledu bezpečnosti.

Výbor pro zpravodajskou činnost (VZČ) – Pod dohledem předsedy vlády. Důležitý pro získávání relevantních informací pro všechny státní orgány. Koordinuje zpravodajské služby ČR. Sam neinicuje zpravodajskou službu.

2.1.4.1 Ústřední krizový štáb

ÚKŠ byl schválen 24. listopadu 2008 jako pracovní orgán systému BRS a má 17 členů v čele s předsedou štábu. Předseda štábu je zvolen na základě vzniklé situace. Může to být buď ministr obrany, pokud se situace týká obrany státu a za válečného stavu, nebo ministr vnitra při jiném stavu.

Jeho funkce spočívá v reagování na mimořádné události. Neexistuje tedy pořád, ale je aktivován po vzniku krizové situace. Není výkonným orgánem BRS.

Při vyhlášení opatření veterinárních, proti povodním nebo při výskytu závažných veterinárních onemocnění, které vedou k vyhlášení krizového stavu, se stanou členy Štábu také Ústřední nálezová komise, Ústřední povodňová komise, Ústřední epidemiologická komise se stejnými právy a povinnostmi jako ostatní členové Štábu.

2.1.4.2 Krizové řízení

„Podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení se krizovým řízením rozumí souhrn řídicích činností věcně příslušných orgánů zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s řešením krizové situace⁹.“

KŘ zahrnuje nejenom fáze likvidace a obnovy po krizové situaci, ale i fáze prevence.

S KŘ souvisí pojmy:

Krizové plánování – Souhrn opatření, která jsou důležitá pro funkční systém krizového řízení.

Krizová situace – Stav, který se liší od standardní situace a ohrožuje občany, kulturní hodnoty, stát a jeho zájmy a snaha o její odstranění.

Krizová opatření – Zajištění proti šíření důsledků krizové situace, která mohou zahrnovat i omezení lidských práv a svobod.

Kritická infrastruktura – „Výrobní i nevýrobní systémy a služby, jejichž vyřazení z provozu by mělo vážný dopad na funkčnost a bezpečnost celého státu¹⁰.“

⁹ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

¹⁰ MINISTERSTVO VNITRA. Kritická infrastruktura. In *Pojmy*. Praha: 2008 [cit. 2010-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/kriticka-infrastruktura.aspx>>

2.1.5 Ministerstva ČR

Kompetence jednotlivých ministerstev se za nouzového stavu nemění. V krizové situaci bývají svolávány Krizové štáby. MZV zaručuje dobré a diplomatické vztahy se zahraničím a s mezinárodními organizacemi. U MO je nutná novelizace branného zákona a dalších zákonů týkajících se bezpečnosti. Nejvýznamnější nedostatek MV jsou nedostatečně rychlé reakce na měnící se stav vnitřní bezpečnosti. V MO probíhají úpravy v ozbrojených silách ČR, především v Armádě ČR. Jsou nutné úpravy i na poli Ministerstva zdravotnictví. V ostatních Ministerstev není třeba změn kompetencí.

2.1.6 Výkonné orgány na území krajů a obcí

Práva a povinnosti těchto orgánů jsou definovány v dané legislativě. Orgány obcí, řeší mimořádné události v působnosti obce, orgány obcí s rozšířenou působností mohou být okresní soudy, finanční, správní, celní úřady, aj. a orgány krajů zajišťují organizovanost kraje v případě nenadále situace. Tak vznikají i krizové štáby obcí či krizové štáby krajů.

2.1.7 Česká národní banka

Zabezpečuje oblast bankovníctví a měnové politiky. Zde je potřeba ujasnit její pravomoc, především v krizových stavech, kdy bývají zřizovány Krizové štáby.

2.1.8 Výkonné prvky bezpečnostního systému ČR

Výkonné prvky dělíme na hlavní výkonné prvky, integrovaný záchranný systém, zpravodajskou službu a na další prvky BS.

2.1.9 Hlavní výkonné prvky

2.1.9.1 Policie ČR

Policie ČR vznikla na základě zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR. Nyní je doplňován zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

Jejím úkolem je chránit zdraví, životy, majetek lidí a veřejný pořádek a zabraňovat trestné činnosti. Nadřízeným Policie ČR je MV. Policie ČR spolupracuje s dalšími bezpečnostními útvary nejen na území našeho státu, ale i na mezinárodní úrovni, a to například s organizacemi INTERPOL, EUROPOL, vojenskou policií, soudy, BIS, ÚZSI a jinými státními orgány.

2.1.9.2 Hasičský záchranný sbor ČR

HZS je jednou ze základních složek IZS. Řídí se zákonem 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR. Jeho úkolem je ochraňovat majetek a zdraví lidí především před požáry, ale také chemickými látkami, teroristickými útoky nebo přírodními pohromami. Při plnění těchto úkolů spolupracuje s dalšími bezpečnostními složkami.

V roce 2001 došlo ke sloučení HZS ČR s Hlavním úřadem civilní ochrany a tím vznikla povinnost HZS ČR k ochraně obyvatelstva. HZS ČR se skládá z Generálního ředitelství HZS ČR a HZS krajů. GRH HZS ČR koordinuje civilní nouzové plánování, havarijní plánování i krizové plánování.

„HZS ČR vytváří 238 jednotek požární ochrany o celkové síle 6,6 tisíc hasičů - příslušníků v jednotkách (více jak 2/3 příslušníků celého sboru). Zákon o požární ochraně opravňuje využívat rovněž jednotky PO obcí a podniků. Jedná se o 9 000 se 102 tisíc hasičů zařazených do výjezdu. Z tohoto počtu je asi 1 500 jednotek PO o síle 25 tisíc hasičů předurčeno k využití mimo územní obvody zřizovatele. V celostátním systému plošného pokrytí území jednotkami PO je možné do 10 minut aktivovat až 1 700 jednotek PO o síle 31 tisíc osob pro použití kdekoliv na území ČR. Zbývajících 75 tisíc hasičů jednotek PO obcí a podniků a specialistů HZS ČR pro ochranu obyvatelstva může být uvedeno do pohotovosti¹¹.“

Na mezinárodní úrovni HZS ČR spolupracuje s EU, OSN - Úřadem pro koordinaci humanitárních záležitostí, Organizací pro zákaz chemických zbraní, Středoevropskou iniciativou a Severoatlantickou aliancí

2.1.9.3 Zdravotnická záchranná služba

Řídí se zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Jejím úkolem, jako jediné v IZS, je pomáhat zachraňovat zdraví a životy občanů ČR, a proto je nenahraditelnou složkou IZS. ZZS je pod vedením Ministerstva zdravotnictví. ZZS má zastoupení v každém kraji

¹¹ MINISTERSTVO VNITRA, MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ, MINISTERSTVO OBRANY. *Analýza bezpečnostního systému ČR*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2004. Hasičský záchranný sbor ČR, s. 53

a kraj zodpovídá za dostupnost, funkčnost a stabilitu ZZS kraje. Dále existují Územní střediska ZZS.

Pokud jsme my nebo někdo v našem okolí v ohrožení života, ZZS je dostupná na národním čísle 155 a na místě by měla být nejdéle do 15 minut od přijetí tísňového volání.

2.1.9.4 Ozbrojené síly ČR

Jejich postavení je definováno v zákoně č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR. Podle tohoto zákona se dělí na Armádu ČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Jsou ochranou bezpečnosti našeho státu a připravují se na obranu proti vnějšímu napadení. Plní i závazky vzniklé účastí v mezinárodních organizacích.

Základní složkou Ozbrojených sil ČR je Armáda ČR. Její povinnosti jsou vymezeny v zákoně č. 219/1999 Sb. Mohou to být např. střežení objektů důležitých pro obranu státu, zabezpečení letecké zdravotnické dopravy, odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky, zabezpečování přepravy na základě rozhodnutí vlády, záchranné práce při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo ŽP, atd.

2.1.9.5 Vojenská policie ČR

Vojenská policie vznikla 21. ledna 1991 a její činnost je popsána v zákoně č. 123/1992 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů.

Organizační struktura se dělí na celorepublikovou působnost, kam patří Hlavní velitelství VP, Útvar speciálních operací VP a Velitelství ochranné služby VP Praha a na místní působnost, do které spadá Velitelství VP Tábor, Velitelství VP Stará Boleslav a Velitelství VP Olomouc.

Podle již zmíněného zákona plní VP své povinnosti:

- a) Podílí se na zabezpečování kázně a pořádku ve vojenských objektech,
- b) Podílí se na zabezpečování kázně a pořádku vojáků na veřejnosti,
- c) Odhaluje trestné činy a zjišťuje jejich pachatele a činí opatření k předcházení trestné činnosti,
- d) Podílí se na ochraně utajovaných skutečností,
- e) Dohlíží nad bezpečností provozu vozidel ozbrojených sil a nad bezpečností provozu ostatních dopravních prostředků ve vojenských objektech,
- f) Řídí provoz vozidel ozbrojených sil na pozemních komunikacích, aj.

2.1.10 Integrovaný záchranný systém

IZS je systém spolupráce mezi jednotlivými složkami, zabezpečující ochranu, bezpečnost kulturních hodnot, majetku, lidí a jejich zdraví. IZS není samostatnou částí BS, ale pouze koordinovaná soustava složená z jednotlivých prvků BS. IZS vznikl zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Podle tohoto zákona se IZS dělí na hlavní složky, které zajišťují bezpečnost a složky ostatní, které s IZS spolupracují na požádání.

Do hlavní složky řadíme:

- Policii ČR,
- Hasičský záchranný sbor,
- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí okresu jednotkami požární ochrany,
- Záchranou zdravotnickou službu.

Do složky ostatní patří:

- Síly a prostředky ozbrojených sil,
- Ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,
- Ostatní záchranné sbory,
- Orgány ochrany veřejného zdraví,
- Havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- Zařízení civilní ochrany,
- Neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Tyto složky se musí při zásahu řídit pokyny velitele zásahu. Pro přijímání informací o vzniku mimořádné události fungují stálá operační střediska HZS kraje a operační a informační středisko GŘ HZS.

Dle rozsahu mimořádné události je IZS koordinován buď MV, hejtmanem kraje, či starostou obce s rozšířenou působností.

2.1.11 Zpravodajské služby ČR

Pro potřeby státu a zajištění požadované bezpečnosti jsou velice důležité informace, které jsou bezpečnostním složkám státu dostupné a známé. Proto existují zpravodajské služby, které mají za úkol tyto informace státním organizacím poskytovat. Důležitým orgánem je tu Vláda

ČR, která určuje charakter získávaných zpráv. Tyto zpravodajské služby jsou pod vedením BRS a to jako Výbor pro zpravodajskou službu.

Zpravodajské služby se řídí zákonem č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách. V ČR působí dvě civilní zpravodajské služby – **Úřad pro zahraniční styky a informace a Bezpečnostní informační služba** - a jedna resortní vojenská zpravodajská služba – **Vojenské zpravodajství (Vojenská zpravodajská služba (VZSI) a Vojenské obranné zpravodajství (VOZ))**

Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) – Je samostatným státním orgánem, ale pověřený státem získávat včasné a relevantní informace, které mají původ v zahraničí a které mají vliv na bezpečnost a ochranu politických a ekonomických zájmů ČR.

Bezpečnostní informační služba (BIS) – Je řízena i kontrolována Vládou ČR a shromažďuje informace uvnitř státu, které by měly vliv na jeho svrchovanost, demokracii a územní celistvost, dále také o aktivitách, které by ohrozily bezpečnost, jako např. terorismus, extremismus, atd. Pro každý odposlech, který provede, potřebuje souhlas předsedy senátu Vrchního soudu.

Vojenské zpravodajství (VZ) – Je pod vedením Ministerstva obrany a podle zákona zabezpečuje informace o záměrech a činnostech představujících vojenské ohrožení České republiky, o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany, o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování obrany ČR a o činnostech ohrožujících ochranu utajovaných skutečností v oblasti obrany ČR.

2.2 Další prvky bezpečnostního systému ČR

Mezi další prvky BS ČR patří obecní policie, veřejná stráž, soukromé bezpečnostní služby ČR, aj.

2.2.1.1 Obecní policie

OP zajišťuje veřejný pořádek na území dané obce. OP je řízena obcí, městská policie je řízena městy, ale její pravomoc se od OP ničím neliší. Mezi její povinnosti patří chránit majetek a svobodu občanů, odhalovat trestní činnost v obci, zajišťuje plynulost silniční dopravy, aj.

2.2.1.2 Soukromé bezpečnostní služby

Nesmíme opomenout ani nestátní organizace, kterou jsou soukromé bezpečnostní služby. Zaměstnanci těchto bezpečnostních služeb nemají žádná speciální privilegia oproti ostatním řadovým občanům. Podle zákona mohou pracovat na základě koncesované živnosti. Do této skupiny řadíme: Služby soukromých detektivů, Podniky zajišťující ostrahu majetku a osob a Poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob.

2.2.1.3 Veřejná stráž

Veřejnou stráž se může stát dle zákona zdravý, bezúhonný občan starší 21 let po jmenování krajského úřadu a složením slibu. Vznikla sloučením pěti původních stráží na základě zákona 238/1999 Sb. Do těchto stráží patřily: lesní stráž, vodní stráž, myslivecká stráž, rybářská stráž a stráž ochrany přírody. Pokud to situace vyžaduje, smí spolupracovat s Policií ČR.

Do dalších prvků BS patří také **občané státu**, a to v trestně-právní rovině, kdy je obětí trestného činu a také má povinnost trestný čin hlásit a jako vykonavatel bezpečnosti, kdy se řídí zákony o bezpečnosti. Dále i dobrovolnické služby, kam můžeme zařadit například známé **Sbory dobrovolných hasičů**, **Horskou službu**, **Vodní záchrannou službu Českého červeného kříže**, **Báňskou záchrannou službu**, **Speleologickou záchrannou službu České speleologické společnosti**.

3 Analýza bezpečnostního systému ČR

Vláda ČR konstatovala, že BS ČR a jeho dílčí části jsou funkční. Je nutné ale zefektivnit práci některých prvků systému. Jelikož bezpečnostní prostředí je velice proměnné a nebezpečí, která nás ohrožují, jsou těžko předvídatelné, musí se i informace z tohoto prostředí šířit rychle ke kompetentním bezpečnostním prvkům.

Proto Vláda ČR vydala **Návrh na optimalizaci bezpečnostního systému ČR**, kde navrhuje 42 optimalizací. Nejvíce zásadní je novelizace zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti, a to při vyhlášení nouzového stavu, válečného stavu a stavu ohrožení státu. Dále je nutná optimalizace branného zákona, kde by byl občan zapojen do obrany a princip dobrovolnosti by byl nahrazen principem povinnosti, optimalizace činnosti IZS a Zpravodajské služby ČR. Velmi nutné je vypracování zákona o kontrole zpravodajských služeb ČR a zákona o Záchraně zdravotnické službě.

Je podstatné přímo určit postup Prezidenta ČR, Parlamentu ČR a Vlády ČR při krizových situacích, určit kompetence a postavení BRS a ÚKŠ. Tyto problémy vyřeší zákonodárné kroky v rámci novelizace tzv. krizové legislativy.

„V rámci resortu vnitra i bezpečnostního systému ČR je nedostatečně pokryta potřeba akademického pracoviště pro bezpečnostní problematiku a vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnostní politiky. Navrhovaným řešením je v této oblasti intenzivněji zapojit stávající katedry a fakulty do oblasti výzkumu a vývoje v rámci silových resortu a nabízet absolventům příslušných studijních oborů možnost uplatnění na poli bezpečnostní politiky či souvisejících disciplín. Výzkum a vývoj je dále zapotřebí úžeji propojit s vědeckovýzkumnou základnou vysokého školství, Akademie věd ČR, výzkumných ústavů a dalších subjektů¹².“

V roce 2004 vypracovalo MZV pro BRS dokument s názvem **„Zásady spolupráce státních orgánů při ohrožení práv a zájmu ČR a jejích občanů v případě zhoršení bezpečnostní situace v zahraničí nebo v případě mimořádné události v zahraničí“**. Zde jsou upraveny činnosti mezi státními orgány při řešení mimořádných událostí v zahraničí.

¹² Ministerstvo vnitra. *Návrh optimalizace bezpečnostního systému ČR* [online]. Praha: 2005[cit. 2010-03-10]. Vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnostní politiky, s. 58. Dostupné z WWW: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/bezpsyst/bezp_syst.pdf

3.1 Česká republika

Obecné údaje

ČR se rozkládá na území o rozloze 78 867 km². Počet obyvatel je 10 501 197. Největším městem je hlavní město Praha s 1,3 miliony obyvatel. Okolo 73,5% občanů žije ve městech. Nad 700 tisíc občanů má město Brno.

ČR je demokratická parlamentní republika s dvoukomorovým parlamentem. Národnostní složení je následující: 90,4 % Češi, 3,7% Moravané, 0,1 % Slezané, 1,9% Slováci, 0,5% Poláci, 0,4% Němci a 3,5% ostatních národností jako Romové, Ukrajinci, Vietnamci, Rusové, Bulhaři, Maďaři, Srbové.

Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele je 16880,8 USD (údaj z roku 2007).

Bezpečnostně-politická situace

Viz. kapitola 1

Model služby

V ČR funguje model služby z větší části na principu profesionality a menší části na principu dobrovolnosti.

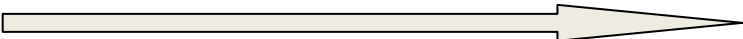
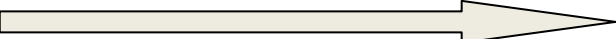
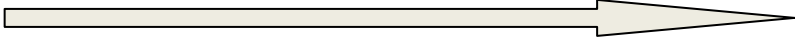
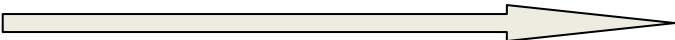
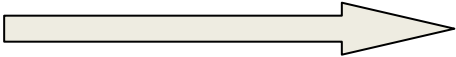
Záchranné složky

Viz. kapitola 2.1.8

Ochranná infrastruktura

Improvizované a stálé úkryty jsou připraveny asi pro 10% celkové české populace. V Praze je to asi pro 40% jejích obyvatel.

Tabulka 1: Struktura ochrany obyvatelstva v ČR

Struktura ochrany obyvatelstva v ČR			
Druh události	Každodenní události	Katastrofy a nouzové situace	OZBROJENÝ KONFLIKT
Oblasti činnosti	Zábrana škodám	Ochrana proti katastrofám (přírodní katastrofy, průmyslové havárie)	CIVILNÍ OCHRANA (ochrana obyvatelstva v případě válek)
Kompetence	Samospráva, nižší úroveň státní správy		STÁT
Záchranné subjekty	Požárníci 		
	Zdravotnická služba 		
	Policie 		
	Pomocné služby 		
		Celostátní síly Armáda 	

Zdroj: LINHART, Petr. *Některé otázky ochrany společnosti*. Praha: MV – generální ředitelství, 2005. Ochrana obyvatelstva jako sdružený systém, s. 16.

Tabulka 2: Souhrn údajů, ČR

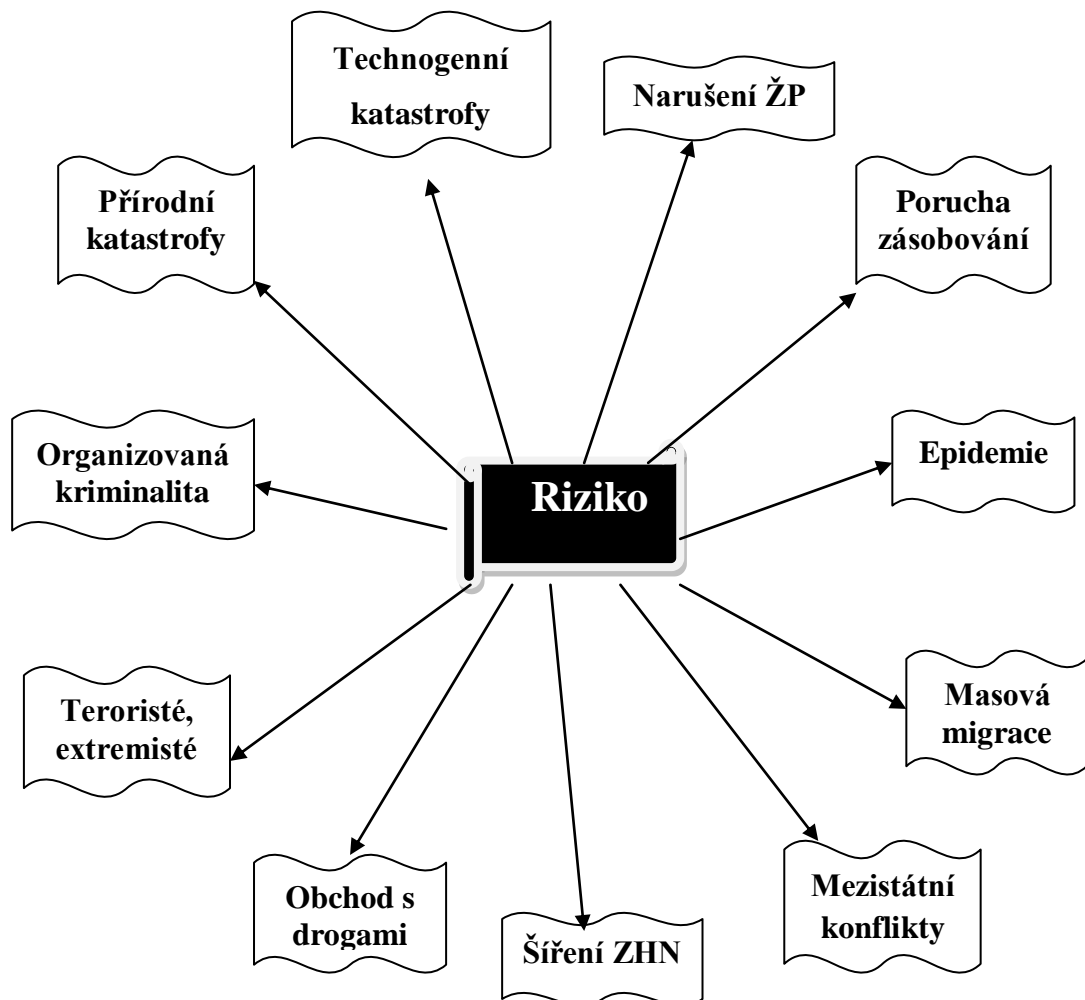
Obecné údaje			
Rozloha	78 867 km ²		
Počet obyvatel	10 501 197		
Hlavní město (počet obyvatel)	Praha (1 300 000)		
Státní zřízení	<i>Demokratická parlamentní republika</i>		
Národnostní menšiny	90,4 % Češi, 3,7% Moravané, 0,1 % Slezané, 1,9% Slováci, 0,5% Poláci, 0,4% Němci a 3,5% Romové, Ukrajinci, Vietnamci, Rusové, Bulhaři, Maďaři, Srbové		
HDP/1 obyvatele	16880,8 USD (z roku 2007)		
Bezpečnostně-politická situace			
Nejdůležitější dokumenty	Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020		
	Bezpečnostní strategie ČR Vojenská strategie ČR		
Vojenský konflikt	Nepravděpodobný		
Nevojenské ohrožení	Použití ZHN, terorismus a extremismus, regionální konflikty a rozdíly v životní úrovni, nová rizika, globální riziko, narušení ŽP.		
Model služby	Dobrovolnost		
	Profesionálové		
Záchranné složky	Hlavní výkonné prvky	Policie ČR	Tvoří ji: Policejní prezidium ČR, útvary s působností na celém území ČR a útvary s územně vymezenou působností.
		ZZS	Na místě by měla být nejdéle do 15 minut od přijetí tísňového volání.
		Hasičský záchranný sbor	238 jednotek požární ochrany o celkové síle 6,6 tisíc hasičů-příslušníků v jednotkách.
		Vojenská policie	Vykonává pouze voják z povolání.
		Ozbrojené síly	Armáda ČR, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.
	IZS	Policii ČR, Hasičský záchranný sbor, Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí okresu jednotkami požární ochrany, Záchranná zdravotnická služba.	
Ostatní	Sbory dobrovolných hasičů, Horské služby či Vodní záchranné služby, Veřejná stráž, Obecní policie.		
Ochranná infrastruktura	Improvizované a stálé úkryty.		

Zdroj: Vlastní zpracování. LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě.*

4 Mezinárodní srovnání bezpečnostních systémů

V této části bych se ráda zabývala bezpečnostními složkami nevojenského charakteru a ráda bych porovнала situaci v ČR se státy jako je Slovensko, Rakousko, Švýcarsko, Slovinsko a Finsko.

Mezi největší nevojenská rizika, která by mohla území Evropy zasáhnout a na kterých se většina evropských zemí shoduje, můžeme zařadit rizika viz. Obrázek 1.



Obrázek 1: Nevojenská rizika

Zdroj: Vlastní zpracování. LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě.*

Komparace je zaměřena na tyto oblasti: hlavní úkoly, model služby, nejdůležitější záchranné subjekty a jejich úkoly, vzdělávání a ochrannou infrastrukturu.

Hlavní úkoly

Hlavní úkoly se rozlišují podle toho, zda se jedná o každodenní situace nebo o situace nouzové a katastrofy.

Obecně se tyto úkoly rozdělují v Evropě na:

- **Varování a vyrozumění,**
- **Zásady chování,**
- **Budování ochranné infrastruktury,**
- **Ochrana zdraví,**
- **Sebeochrana a vzájemná pomoc,**
- **Ochrana kulturních hodnot.**

Model služby

Služby záchranných prvků mohou fungovat na základě:

- **Služební povinnosti** – Realizované v tzv. služební dny.
- **Dobrovolnosti** – Realizované ve služební dny bez finanční a právní stimulace.
- **Profesionality** – Realizované „tržně“ zaplacenými služebními dny.

Existují ve všech státech na základě propojenosti a vždy jedna z těchto služeb převažuje. Neexistuje nikde jen jedna služba.

Záchranné subjekty

Záchranné subjekty rozdělujeme na:

- **Prvoplánové** – Což jsou především požárníci, záchranné zdravotnictví a pomocné služby.
- **Druhoplánové** – Působí především při katastrofách a nouzových situacích.
- Fungující na **principu subsidiarity**.

Vzdělávání

Tento proces vzdělávání, i praktického, je závislý na modelu služby. V současnosti probíhá většina základních a dalších vzdělávání na centrální úrovni v jednom nebo několika málo vzdělávacích střediscích.

Ochranná infrastruktura

Vybudovat účinnou ochrannou infrastrukturu je proces velice dlouhý a finančně náročný. Do ochranné infrastruktury řadíme:

- **Úkryty** – Většinou dvojúčelové, které jsou za období míru využívány jako ubytovny, sklady, tělocvičny,...
- **Chráněná zařízení** – Zdravotnická zařízení, sklady...
- **Ochranné stavby** – Velitelská a dispečerská stanoviště,...¹³

¹³ LINHART P. *Ochrana obyvatelstva v ČR*. GŘ HZS Institut ochrany obyvatelstva

4.1 Švýcarsko

Obecné údaje

Území Švýcarska je velké 41 285 km² a žije zde 7 484 000 obyvatel. Ve městech zde bydlí 73,4% občanů. Největším městem je Zürich s 900 tisíci obyvatel, hlavní město Bern má 320 tisíc občanů.

Švýcarsko je **spolkový – konfederativní stát** v čele se Spolkovým prezidentem, voleným na jeden rok, který je zároveň i předsedou vlády. Nejvyšší zákonodárnou moc má dvoukomorové Spolkové shromáždění složené z Národní rady a Rady kantonů.

90% populace jsou Švýcaři, 6% Italové, 2% Němci a 2% Španělé. Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele je 48,7 tisíc USD.

Švýcarsko je velkým zastáncem neutrality, proto není členem žádné mezinárodní organizace. Na druhou stranu, na jeho území sídlí mnoho orgánů mezinárodních organizací, například OSN.

Bezpečnostně-politická situace

Důležitým dokumentem, týkající se bezpečnosti, je ve Švýcarsku **„Bezpečnostně-politická zpráva“**, tzv. Brunnerovy komise z roku 1999, na základně níž byly zpracovány další zprávy, a to: **„Armáda XXI“** a **„Ochrana obyvatelstva 200X“** platné od roku 2004.

Švýcarsko je politicky i vojensky neutrální. Je členem pouze organizace OBSE. Ve svých záležitostech se rozhoduje svobodně a chrání své obyvatelstvo před vážnými hrozbami.

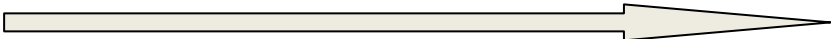

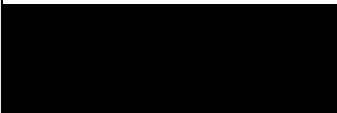

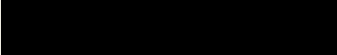

Mezi nejzávažnější nebezpečí, které by zemi mohlo ohrozit, Švýcarsko řadí: vnitrostátní konflikty, šíření ZHN, hospodářské tlaky, výpadek informační a komunikační infrastruktury, terorismus, extremismus, špionáž, organizovaný zločin, demografický vývoj a migrace z důvodu čím dál větších rozdílů mezi chudými a bohatými státy, přírodní a civilizační katastrofy.

Struktura ochrany obyvatelstva

System ochrany obyvatel Švýcarsko dělí na:

- **„Záchranářství“** – Pro každodenní a nouzové situace.
- **Civilní ochranu** – Při katastrofách, nouzových situacích a válkách.

Tabulka 3: Struktura ochrany obyvatelstva ve Švýcarsku.

Struktura ochrany obyvatelstva ve Švýcarsku			
Druh události	Každodenní události	Katastrofy a nouzové situace	OZBROJENÝ KONFLIKT
Oblasti činnosti	„Záchranářství“		CIVILNÍ OCHRANA
Kompetence	Kantony		STÁT
Záchranné subjekty	Požárníci		
	Zdravotnické záchranářství		
		Civilní ochrana	
		Armáda	

Zdroj: LINHART, Petr. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. Praha: MV – generální ředitelství, 2005. Systém ochrany obyvatelstva, s. 171.

Komplexní ochrana obyvatel z roku 2004 říká, že jejím základem je úzká spolupráce pěti nejdůležitějších složek, které mají společné řídicí orgány. Do nich patří: policie, požárníci, zdravotnický systém, technické služby a civilní ochrana. Všichni nesou sdruženou odpovědnost za oblasti jim náležející.

Model služby

Pro muže existuje v civilní ochraně služební povinnost. Po jejím ukončení mají zpravidla do 50 let povinnost být k dispozici. Je zde tedy k dispozici 120 tisíc osob.

V požární ochraně funguje kantonální služební povinnost. Pouze ve 3 kantonech jsou dobrovolníci.

Model služby ve Švýcarsku existuje tedy především na principu povinnosti, což není moc obvyklé. Princip dobrovolnosti je zanedbatelný.

Záchranné složky

Požárníci

Požární sbory jsou pod vedením kantonů a zčásti obcí. Je zde zaměstnáno 110 tisíc požárníků z toho asi 30 tisíc profesionálů. Jejich zájmy hájí Švýcarský svaz požární ochrany a zároveň je i koordinuje.

Civilní ochrana

Švýcarsko je jedinou zemí, kde civilní ochrana funguje na principu povinnosti, tedy v původní podobě. Existuje jako druhoplánový prostředek ochrany při podpoře ostatních složek při rozsáhlých katastrofách. Stát a kantony mají společnou kompetenci v civilní ochraně.

Zdravotnické záchranářství

Je složeno: ze záchranných služeb při nemocnicích, záchranných služeb obcí, policejních záchranných služeb a privátních záchranných služeb.

Funguje jako prvoplánový prostředek ochrany a pracuje zde zpravidla na částečný úvazek asi 3 tisíce osob. Je pod vládou jednotlivých kantonů.

Technické služby

Dle zákona, jsou jejich povinnosti: obnova dodávek elektrické energie, plynu a vody; odklízovací práce, zabezpečování dopravy a telekomunikací nebo například spolupráce s dalšími záchrannými složkami.

Policie

K ochraně obyvatel zde slouží kantonální a komunální policejní sbory.

Ochranná infrastruktura

K dispozici je nyní asi 250 tisíc úkrytů, které jsou ze zákona povinné a 5 tisíc veřejných úkrytů. Kapacita těchto míst je téměř pro 100% občanů a tyto úkryty jsou udržovány na velice dobré úrovni. Při nouzové situaci jsou úkryty k dispozici každému obyvatele v blízkosti svého bydliště.

Kvůli téměř absolutnímu pokrytí, nejsou v současnosti budovány další úkryty, ale pouze probíhají úpravy a odstraňování různých nedostatků.

Tabulka 4: Souhrn údajů, Švýcarsko.

Obecné údaje		
Rozloha	41 285 km ²	
Počet obyvatel	7 484 000	
Podíl městských obyvatel	67 % celkového počtu	
Hlavní město (počet obyvatel)	Bern (128 153)	
Státní zřízení	Spolkový - konfederativní stát	neutrální stát, dodržující zásady izolacionistické politiky
Národnostní menšiny	90% Švýcaři, 6% Italové, 2% Němci a 2% Španělé	
HDP/1 obyvatele	48,7 tisíc USD (z roku 2004)	
Bezpečnostně-politická situace		
Nejdůležitější dokumenty	Bezpečnostně-politická zpráva	Armáda XXI
		Ochrana obyvatelstva 200X
Vojenský konflikt	Nepravděpodobný, Švýcarsko je politicky i vojensky neutrální	
Nevojenské ohrožení	Vnitrostátní konflikty, šíření ZHN, hospodářské tlaky, výpadek informační a komunikační infrastruktury, terorismus, extremismus, špionáž, organizovaný zločin, demografický vývoj a migrace z důvodu čím dál větších rozdílů mezi chudými a bohatými státy, přírodní a civilizační katastrofy	
Model služby	Dobrovolnost – zanedbatelný podíl	
	Kantonální služební povinnost	
	Služební povinnost	
	Civilní (sociální) služba	
Záchranné složky	Požárníci	110 tisíc požárníků z toho asi 30 tisíc profesionálů
	Civilní ochrana	Druhoplánový prostředek ochrany, funguje na principu povinnosti
	Zdravotnické záchranářství	Na částečný úvazek zde pracuje asi 3 tisíce osob; prvoplánový prostředek ochrany; skládá se z: ZS při nemocnicích, ZS obcí, policejních ZS a privátních ZS
	Technické služby	Povinnosti: obnova dodávek elektrické energie, plynu a vody; odklizovací práce, zabezpečování dopravy a telekomunikací nebo například spolupráce s dalšími záchrannými složkami, atd.
	Policie	Kantonální a komunální policejní sbory
Ochranná infrastruktura	250 tisíc povinných úkrytů a 5 tisíc veřejných úkrytů pro téměř 100% populace, jsou udržovány na velmi dobré úrovni.	

Zdroj: Vlastní zpracování. LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě.*

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svycarsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

4.2 Rakousko

Obecné údaje

Rakousko se rozkládá na území o rozloze 83 871 km², kde žije asi 8 361 000 obyvatel. V městských částech žije 66,9% občanů. Hlavní město Wien je zároveň i největším městem Rakouska s 1,5 miliony obyvatel. Pět dalších měst má více jak 100 tisíc občanů.

Rakousko patří mezi spolkové státy. Spolkových zemí je v Rakousku devět. V čele je prezident, který je volen občany na 6 let. Zákonodárnou pravomoc má dvoukomorový parlament.

92% populace jsou Rakušané, 2% z bývalé Jugoslávie, 2% Turci, 1% Němci a ostatní.

Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele činí 44652,3 USD (údaj z roku 2007).

Bezpečnostně-politická situace

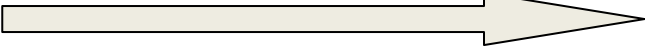
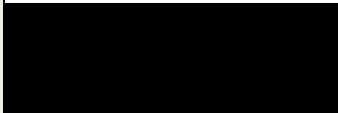
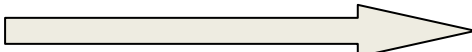
Základním dokumentem je „**Bezpečnostní a obranná doktrína**“ z roku 2001. Sousedskými státy Rakouska jsou státy EU a NATO, kromě Švýcarska. Prozatím není členem NATO, ale plánuje vstup. Největším nebezpečím pro Rakousko je blízkost nestabilního Balkánu.

Rakousko se připravuje především na tyto rizika: přírodní katastrofy, narušení ŽP lidskou činností, organizovaný zločin, terorismus a extremismus, obchod s drogami, šíření ZHN a důsledky konfliktů na Balkáně.

Struktura ochrany obyvatelstva

V Rakousku je chápána jako rozsáhlá ochrana proti katastrofám. Oficiálně se nazývá civilní ochrana.

Tabulka 5: Struktura ochrany obyvatelstva v Rakousku.

Struktura ochrany obyvatelstva v Rakousku			
Druh události	Každodenní události	Katastrofy a nouzové situace	OZBROJENÝ KONFLIKT
Oblasti činnosti	CIVILNÍ OCHRANA: Obsáhlá ochrana proti katastrofám		
	Příprava cestou úřadů Opatření organizací, určených k nasazení	Sebeochrana	
Kompetence	Spolkové země: ochrana proti katastrofám		STÁT: koordinace, neregionální katastrofy, válečný stav
Záchranné subjekty	Požárníci 		
	Záchranné organizace 		Armáda 

Zdroj: LINHART, Petr. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. Praha: MV – generální ředitelství, 2005. Systém ochrany obyvatelstva a její začlenění do celkové obrany, s. 113.

Záchranné složky

Požárníci

Zřizovatelem jsou obce a podle spolkového zákona spadají pod spolkové země. Celkem požárníky tvoří asi 250 tisíc především dobrovolníků. Pouze v šesti největších městech Rakouska fungují profesionální požárníci.

Rakouský Červený kříž

Funguje v Rakousku jako prvoplánová složka při každodenních i mimořádných událostech. Pracuje zde 45 tisíc osob, především dobrovolníků. Do kompetence Červeného kříže patří: záchranná zdravotnická a rychlá lékařská pomoc, zdravotnické a sociální služby, prevence katastrof, pomoc při katastrofách a pomoc při rozvoji (především v zahraničí).

Ostatní záchranné složky

Do ostatních záchranných složek patří Pracovní samaritánský svaz, který je druhou nedůležitější prvoplánovou složkou po Červeném kříži, dále Johanitánská úrazová pomoc a Maltéžská nemocniční služba.

Model služby

V Rakousku vykonávají služby především dobrovolníci. Například u požárníků je to více než 95%. Jde tedy o model kombinovanosti s vysokou převahou dobrovolného principu.

Ochranná infrastruktura

Každá spolková země spravuje úkryty zvlášť. Jsou tedy velice odlišné. Je zde na 2,5 milionu úkrytných míst pro 30% obyvatel. Ale okamžitě použitelné úkryty jsou pouze pro 5% občanů. Mezi spolkovými zeměmi se pokrytí úkrytů velice liší.

Tabulka 6: Souhrn údajů, Rakousko.

Obecné údaje			
Rozloha	83 871 km ²		
Počet obyvatel	8 361 000		
Podíl městských obyvatel	66,9 % celkového počtu		
Hlavní město (počet obyvatel)	Wien (1 500 000)		
Státní zřízení	Spolkový stát	Neutrální stát, členem EU	
Národnostní menšiny	92% Rakušané, 2% z bývalé Jugoslávie, 2% Turci, 1% Němci a ostatní		
HDP/1 obyvatele	35,49 tisíc USD		
Bezpečnostně-politická situace			
Nejdůležitější dokumenty	Bezpečnostní a obranná doktrína		
Vojenský konflikt	Nepravděpodobný, ohrožení pouze nestabilním Balkánem.		
Nevojenské ohrožení	Přírodní katastrofy, narušení ŽP lidskou činností, organizovaný zločin, terorismus a extremismus, obchod s drogami, šíření ZHN a důsledky konfliktů na Balkáně.		
Model služby	Dobrovolnost		
	Profesionální služba		
	Civilní služba		
Záchranné složky	Požárníci	250 tisíc především dobrovolníků Pouze v šesti největších městech Rakouska fungují profesionální požárníci.	
	Záchranné organizace	Rakouský Červený kříž	Prvoplánová složka, pracuje zde 45 tisíc osob, především dobrovolníků, kompetence: záchranná zdravotnická a rychlá lékařská pomoc, zdravotnické a sociální služby, prevence katastrof, pomoc při katastrofách a pomoc při rozvoji.
		Ostatní složky	Pracovní samaritánský svaz, který je druhou nejdůležitější prvoplánovou složkou po Červeném kříži, dále Johanitánská úrazová pomoc a Maltéžská nemocniční služba.
Ochranná infrastruktura	2,5 milionu úkrytných míst pro 30% obyvatel. Ihned k použití jen pro 5% rakouské populace. Mezi spolkovými zeměmi se pokrytí úkrytů velice liší.		

Zdroj: Vlastní zpracování. LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*.

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rakousko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

4.3 Slovinsko

Obecné údaje

Rozloha Slovinska činí 20 256 km² a na jeho území bydlí 2 002 000 lidí. Přibližně polovina občanů, 48,8%, žije ve městě. Hlavním městem je Ljubljana s 320 tisíci obyvateli. Více jak 50 tisíc obyvatel mají další tři města.

Slovinsko se řadí ke státům s parlamentním systémem v čele s prezidentem voleném na 5 let ve všeobecných volbách.

Hrubý domácí produkt je na jednoho obyvatel 56578,8 USD (údaj z roku 2007).

Bezpečnostně-politická situace

Základním dokumentem o bezpečnosti schváleným v roce 2001 je „**Rezoluce o strategii národní bezpečnosti Republiky Slovinsko**“.

Tvoří hranice NATO a EU na jihu Evropy a je jedinou zemí z bývalé Jugoslávie, která se oddělila nenásilným způsobem a je členem EU.

Slovinsko staví bezpečnost na zachování míru, předcházení konfliktům a řešení sporů nekonfliktní cestou. Snaží se udržet diplomatické vztahy nejen se sousedními státy.

Pro Slovinsko jsou největší hrozby přírodní a průmyslové katastrofy.

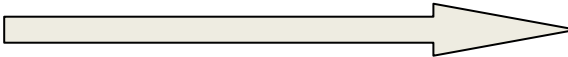
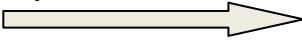
Struktura ochrany obyvatelstva

Systém ochrany obyvatel se skládá ze tří podsystémů:

- **Obranný podsystém,**
- **Podsystém vnitřní bezpečnosti,**
- **Podsystém ochrany před přírodními a jinými katastrofami.**

Civilní obrana Slovinska je velmi podobná civilní obraně Německa a Rakouska a odpovídá civilnímu nouzovému plánování v NATO.

Tabulka 7: Struktura ochrany obyvatelstva ve Slovinsku.

Struktura ochrany obyvatelstva ve Slovinsku			
Druh události	Každodenní události	Katastrofy a nouzové situace	OZBROJENÝ KONFLIKT
Oblasti činnosti	Zábrana škod	CIVILNÍ OCHRANA OBYVATELSTVA (ochrana před přírodními a jinými katastrofami v období míru a v období války)	
Kompetence	Obce	Regiony + STÁT	
Záchranné subjekty	Veřejné záchranné služby		
	Jiné organizace		
		Jednotky civilní ochrany	
		Armáda	

Zdroj: LINHART, Petr. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. Praha: MV – generální ředitelství, 2005. Systém ochrany obyvatelstva, s. 147.

Model služby

Ve Slovinsku se jedná o kombinovaný systém služeb profesionálních, dobrovolných a služeb povinných.

Záchranné složky

Záchranné složky se dělí do čtyř skupin, a to na civilní ochranu, veřejné záchranné složky, armádu a ostatní.

Veřejné záchranné složky

Požárníci – Jedná se především o dobrovolné požárníky, kterých je asi 108 tisíc. Ve Slovinsku je 12 profesionálních sborů se 450 požárníky.

Horská záchranná služba – Existuje také na principu dobrovolnosti a je zde 650 záchranářů, kteří mají 16 stanic.

Speleologická záchranná služba – Varuje před nebezpečnými situacemi v jeskyních, pomáhá při požárech i zemětřeseních a zaměstnává 60 odborně připravených speleologů.

Vodní záchranná služba – Má asi 1,2 tisíc potápěčů.

Civilní ochrana

Pokud není možná ochrana jen veřejnými záchrannými složkami, jsou nasazeny jednotky: první pomoci, veterinární první pomoci, technické záchrany, protiradiační, protichemické a protibiologické ochrany, pátrací a pyrotechnické služby, krytové a pomocné.

Armáda

Funguje na subsidiárním principu. Její pomoci se využívají při velkých katastrofách.

Ochranná infrastruktura

Většina úkrytů, které ve Slovinsku jsou, byly vybudovány ještě za Jugoslávie a tomu odpovídá i kvalita, která je velice různorodá. Kvůli financím není prováděna výstavba nových úkrytů.

Tabulka 8: Souhrn údajů, Slovinsko.

Obecné údaje			
Rozloha	20 256 km ²		
Počet obyvatel	2 002 000		
Počet městských obyvatel	48,8 % celkového počtu		
Hlavní město (počet obyvatel)	Ljubljana (320 000)		
Státní zřízení	Republika, parlamentní systém		
HDP/1 obyvatele	22936,5 USD (údaj z roku 2007)		
Bezpečnostně-politická situace			
Nejdůležitější dokumenty	Rezoluce o strategii národní bezpečnosti Republiky Slovinsko		
Vojenský konflikt	Nepravděpodobný, ohrožení pouze nestabilním Balkánem.		
Nevojenské ohrožení	Přírodní a průmyslové katastrofy		
Model služby	Dobrovolnost		
	Profesionální služba		
	Povinnost		
Záchranné složky	Veřejné záchranné složky	<i>Požárníci</i>	108 tisíc dobrovolníků, 450 profesionálů
		<i>Horská ZS</i>	650 dobrovolných záchranářů
		<i>Speleologická ZS</i>	60 odborníků
		<i>Vodní ZS</i>	1,2 tisíc potápěčů
	Civilní ochrana	Jednotky první pomoci, veterinární první pomoci, technické záchrany, protiradiační, protichemické a protibiologické ochrany, pátrací a pyrotechnické služby, krytové a pomocné.	
	Armáda	Pomoc při velkých katastrofách.	
	Ostatní		
Ochranná infrastruktura	Velice různorodá kvalita úkrytů.		

Zdroj: Vlastní zpracování. LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*.

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/slovinsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

4.4 Slovensko

Obecné údaje

Slovensko o rozloze 49 033 km² má 5 390 000 obyvatel. Ve městech bydlí 56,4 % celkového počtu. Hlavním a největším městem je Bratislava s 450 tisíci obyvatel. Čtyři města mají více než 80 tisíc občanů.

Slovenská republika, která vznikla v roce 1993 po rozpadu Československa, má jednokomorový parlament, který má zákonodárnou moc. Prezident je volen ve všeobecných volbách na 5 let.

Největším problémem je v některých okresech maďarská menšina, která zde na některých místech dosahuje více než 50% obyvatel.

Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele činí 13701,6 USD (údaj z roku 2007).

Bezpečnostně-politická situace

Bezpečnostní politika a postavení Slovenska je zahrnuto v dokumentech „**Obranná strategie Slovenské republiky**“ a „**Vojenská strategie Slovenské republiky**“. Podle těchto strategií tvoří Slovensko východní hranici NATO a příznivě působí i činnosti tzv. Vyšegradské čtyřky.

Vznik vojenského konfliktu s účastí Slovenska je nepravděpodobný. Existuje však riziko vzniku ozbrojených konfliktů například na Balkáně, který je politicky velmi nestabilní. Slovensko se necítí být bezprostředně ohroženo žádným sousedním ani jiným státem.

Do nevojenského ohrožení Slovenska můžeme zařadit: terorismus a organizovaný zločin, masivní migrace, živelní pohromy a průmyslové havárie, narušení stability státu, buď ze strany domácích či ze strany zahraničních subjektů.

Tabulka 9: Struktura ochrany obyvatelstva ve Slovensku.

Struktura ochrany obyvatelstva ve Slovensku			
Druh události	Každodenní události	Katastrofy a nouzové situace	OZBROJENÝ KONFLIKT
Oblasti činnosti	Zábrana škodám	CIVILNÍ OCHRANA (ochrana obyvatelstva při živelních pohromách, haváriích, katastrofách a ve válce)	
Kompetence	Obvod, kraj		STÁT
Záchranné subjekty	Požárníci Záchranná Zdravotnická služba  Kontrolní chemické laboratoře Civilní ochrany		
		Záchranné brigády Jednotky civilní ochrany  Armáda	

Zdroj: LINHART, Petr. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. Praha: MV – generální ředitelství, 2005. Systém ochrany obyvatelstva, s. 135.

Model služby

Výkon služby je zde na úrovni dobrovolnosti, veřejné služby, služebního poměru, povinnosti (branná povinnost).

Záchranné složky

IZS

Podle zákona č. 129/2002 je IZS definovaný jako koordinovaný postup jeho složek při zabezpečování připravenosti a při vykonávání činností a opatření souvisejících s poskytováním pomoci v tísni.

V IZS působí: Ministerstvo vnitra Slovenské republiky, krajské úřady a záchranné složky, které se dělí na základní záchranné složky a ostatní záchranné složky.

Základní záchranné složky:

- Státní požárníci,
- Záchranná zdravotnická služba,
- Policejní sbor Slovenské republiky,
- Kontrolní chemické laboratoře civilní ochrany,
- Báňská záchranná služba.

Ostatní záchranné složky:

- Armáda Slovenské republiky,
- Nestátní požárníci,
- Pracoviště vykonávající státní dozor nebo činnost podle zvláštních předpisů,
- Horská služba,
- Jednotky civilní ochrany podle §16 odst. 3 zákona č. 42/1994 Z. z., ve smyslu pozdějších předpisů,
- Obecní policie,
- Železniční policie,
- Slovenský Červený kříž,
- Další právnické a fyzické osoby, jejichž předmětem činnosti je poskytování pomoci při ochraně života, zdraví a majetku.

Hasičský a záchranný sbor

Od roku 2003 zde pracuje ve státní službě asi 4 tisíce zaměstnanců a ve veřejné službě 400 zaměstnanců. Výkonnými složkami je 8 krajských, 51 okresních ředitelství a 107 stanic. Pokud vznikne mimořádná událost velkého rozsahu, jsou povolány Záchranné brigády Hasičského a záchranného sboru. Fungují zde i dobrovolní požárníci.

Ochranná infrastruktura

Na Slovensku jsou dva druhy úkrytů a to 1150 úkrytů stálých s kapacitou 250 tisíc osob a 650 úkrytů havarijních s kapacitou 88,5 tisíc občanů. Celkem je v úkrytech místa pro 6,1% celkového počtu obyvatel. Jde o úkryty vybudované do roku 1990. V současné době dochází k dobudování úkrytů nedostavených do tohoto roku. Nové úkryty budou budovány dle finančních prostředků.

Tabulka 10: Souhrn údajů, Slovensko.

Obecné údaje			
Rozloha	49 033 km ²		
Počet obyvatel	5 390 000		
Počet městských obyvatel	56,4% celkového počtu		
Hlavní město (počet obyvatel)	Bratislava (450 000)		
Státní zřízení	Parlamentní republika		
Národnostní složení	85,8 % Slováci, 9,8 % Maďaři, 1,7% Romové, Rusíni, Češi		
HDP/1 obyvatele	13701,6 USD (2007)		
Bezpečnostně-politická situace			
Nejdůležitější dokumenty	Obranná strategie Slovenské republiky	Vojenská strategie Slovenské republiky	
Vojenský konflikt	Nepravděpodobný, ohrožení pouze nestabilním Balkánem.		
Nevojenské ohrožení	Terorismus a organizovaný zločin, masivní migrace, živelní pohromy a průmyslové havárie, narušení stability státu, ze strany domácích či ze strany zahraničních subjektů.		
Model služby	Dobrovolnost		
	Veřejná služba		
	Služební poměr		
	Branná povinnost		
Záchranné složky	IZS	Základní záchranné složky	Státní požárníci
			ZZS
			Policejní sbor SR
			Kontrolní chemické laboratoře civilní ochrany
			Báňská záchranná služba
	Ostatní záchranné složky	Armáda Slovenské republiky	
		Nestátní požárníci	
		Pracoviště vykonávající státní dozor nebo činnost podle zvláštních předpisů	
		Horská služba	
		jednotky civilní ochrany	
		Obecní policie	
		Železniční policie	
		Slovenský Červený kříž	
		Další PO a FO, jejichž předmětem činnosti je poskytování pomoci při ochraně života, zdraví a majetku	
HZS	Státní služba (4 tisíce zaměstnanců), Veřejná služba (400 zaměstnanců), Dobrovolníci		
Ochranná infrastruktura	1150 úkrytů stálých s kapacitou 250 tisíc osob a 650 úkrytů havarijních s kapacitou 88,5 tisíc občanů. Ochrana pro 6,1% obyvatel.		

Zdroj: Vlastní zpracování. LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/slovensko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

4.5 Finsko

Obecné údaje

Na území o rozloze 338 145 km² žije asi 5 277 000 obyvatel. Městské obyvatelstvo tvoří 63% celkové počtu. Hlavním a největším městem jsou Helsinky s 900 000 obyvateli. Více jak 200 000 občanů mají další tři města.

Finsko je **republika** v čele s prezidentem, který je volen maximálně dvakrát na šestileté období a má široké pravomoci.

Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele činí 46370,5 USD (údaj z roku 2007)

Bezpečnostně-politická situace

V roce 1997 byla parlamentem schválena zpráva vlády „**Evropský bezpečnostní vývoj a finská obrana**“, tzv. bílá kniha. V roce 2001 byla provedena kontrola s názvem „**Finská bezpečnostní a obranná politika**“, která analyzuje bezpečnostní prostředí, ozbrojené síly, význam EU a NATO.

Finská bezpečnost je velice ovlivněna sousedskými státy, především Ruska a blízkostí pobaltských států, strategickým geologickým postavením Finska a Finského zálivu.

Finsko není vojensky ohroženo, proto existují především nevojenská rizika, jako jsou: Terorismus, organizovaný zločin, pašování drog a zbraní, šíření ZHN, migrace, narušování životního prostředí, havárie jaderných či chemických zařízení v Rusku a v Pobaltí.

Finsko klade důraz především na ochranu před terorismem a přírodními katastrofy.

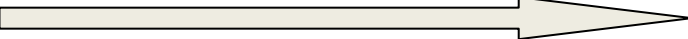
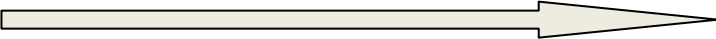
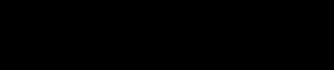
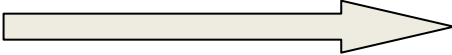
Struktura ochrana obyvatelstva

Finsko rozděluje ochranu obyvatelstva na oblasti:

- **Záchranářství** – Ochrana při každodenních situacích, haváriích, mimořádných událostech v mírovém období.
- **Civilní obranu** – Ve válce.

Funguje zde IZS.

Tabulka 11: Struktura ochrany obyvatelstva ve Finsku.

Struktura ochrany obyvatelstva ve Finsku			
Druh události	Každodenní události	Katastrofy a nouzové situace	OZBROJENÝ KONFLIKT
Oblasti činnosti	Záchranářství		CIVILNÍ OBRANA
Kompetence	Samospráva, nižší úroveň státní správy		STÁT
Záchranné subjekty	Zdravotnická služba 		
	Záchranné služby 		
		Armáda	

Zdroj: LINHART, Petr. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. Praha: MV – generální ředitelství, 2005. Systém ochrany obyvatelstva, s. 50.

Hlavními úkoly civilní obrany jsou:

- Budování a údržba ochranné infrastruktury,
- Údržba a zabezpečování provozu varovacího systému,
- Provoz vzdělávacích středisek.

Model služby

Ve Finsku je model služby kombinovaný, kde jsou na prvním místě profesionálové na částečný a plný úvazek, dle potřeb doplnění o dobrovolníky.

Osoby podléhající výkonu civilní služby nejsou zařazovány do oblasti záchranářství.

Záchranné složky

Původně byly zřizovateli záchranných služeb obce, ale kvůli nerovnoměrnému osídlení se jimi staly regiony. Bylo vytvořeno jedno záchranné středisko v regionu. Nyní jich je 22. V záchranných službách pracuje asi 20 tisíc osob, z toho 4,8 tisíc profesionálů, 4,3 tisíc

poloprofesionálů a asi 11 tisíc dobrovolníků. Nejzásadnější složkou jsou **požárníci**. V pohotovosti je i jednotka rychlého nasazení pro mezinárodní záchranné operace FINNENRESCUE-FORCE (FRF).

Zdravotnická služba má asi 30 tisíc pracovníků.

Finský Červený kříž, důležitá podpůrná organizace při velkých katastrofách, má více než 8,5 tisíc dobrovolníků. Jako podpůrná organizace působí i jednotky finské ostražky na hranicích, které v případě potřeby přecházejí do složky ozbrojených sil.

Velmi moderní je **záchranná služba hlavního města Helsinky**, členěna do 8 záchranných stanic, z nichž každá má jednotku požární a záchrannou a jednotku první pomoci. Do struktury této záchranné služby patří regionální poplachové centrum, které je zároveň finským poplachovým centrem celoskandinávského systému NORDALARM.

Ochranná infrastruktura

Ochrannou infrastrukturu ve Finsku zaštiťuje 35 tisíc veřejných úkrytů pro asi 3 miliony osob, z toho 40% na pracovištích a 60% v místě bydliště. Ochranné pokrytí je na jihu Finska pro 78% obyvatel, na ostatních místech je to 41 - 49%.

Ještě nyní, v jako jediném státě Evropy, zde probíhá budování úkrytů, s cílem zabezpečit úkryty pro co nejvíce obyvatel.

Tabulka 12: Souhrn údajů, Finsko.

Obecné údaje			
Rozloha	338 145 km ²		
Počet obyvatel	5 277 000		
Počet městských obyvatel	63% celkového počtu		
Hlavní město (počet obyvatel)	Helsinky (1 160 000)		
Státní zřízení	Parlamentní republika		
Národnostní složení	93% Finové, 6% Švédové, 1% Laponci a ostatní		
HDP/1 obyvatele	46370,5 USD (2007)		
Bezpečnostně-politická situace			
Nejdůležitější dokumenty	Evropský bezpečnostní vývoj a finská obrana, tzv. bílá kniha.	Finská bezpečnostní a obranná politika	
Vojenský konflikt	Není vojensky ohroženo.		
Nevojenské ohrožení	Terorismus, organizovaný zločin, pašování drog a zbraní, šíření ZHN, migrace, narušování životního prostředí, havárie jaderných či chemických zařízení v Rusku a v Pobaltí.		
Model služby	Dobrovolnost		
	Profesionální služba		
	Civilní služba		
Záchranné složky	Záchranné služby	Požárníci	Nejdůležitější
		Jednotky rychlého nasazení.	K dispozici požárníkům
	Další organizace	Zdravotnická služba	Asi 30 000 zaměstnanců.
		Finský Červený kříž	Důležitá podpůrná organizace při velkých katastrofách, má více než 8,5 tisíc dobrovolníků.
Záchranná služba hlavního města	Členěna do 8 záchranných stanic, z nichž každá má jednotku požární a záchrannou a jednotku první pomoci.		
Ochranná infrastruktura	35 tisíc veřejných úkrytů pro asi 3 miliony osob, z toho 40% na pracovištích a 60% v místě bydliště. Na jihu Finska pro 78% obyvatel, na ostatních místech je to 41 - 49%.		

Zdroj: Vlastní zpracování. LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě.*

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/finsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

4.6 Mezinárodní srovnání ochrany obyvatelstva

V tabulkách na následujících stranách je porovnáváno pojetí ochrany obyvatelstva v nevojenských konfliktech ve Švýcarsku, Slovinsku, Rakousku, Slovensku a Finsku s pojetím této ochrany obyvatelstva v ČR.

Tabulka 13: Mezinárodní srovnání 1

	Česká republika	Švýcarsko	Slovinsko	Rakousko	Slovensko	Finsko
	Obecné informace					
Počet obyvatel	10 501 197	7 484 000	2 002 000	8 361 000	5 390 000	5 277 000
rozloha	78 867 km ²	41 285 km ²	20 256 km ²	83 871 km ²	49 033 km ²	338 145 km ²
Hlavní město	Praha (1 162 000)	Bern (128 153)	Ljubljana (244 000)	Vídeň (2 315 000)	Bratislava (425 000)	Helsinky (1 116 000)
Městské obyvatelstvo	73,5%	73,4%	48,8%	66,9%	56,4%	63%
Státní zřízení	Parlamentní republika	Spolkový - konfederativní stát	Parlamentní republika	Spolkový stát	Parlamentní republika	Parlamentní republika
HDP/1 obyvatele (2007)	\$16 880,80	\$56 578,80	\$22 936,50	\$44 652,30	\$13 701,60	\$46 370,50
Národnostní složení	94,2 % Češi, Moravané, Slezané, 1,9% Slováci, 0,5% Poláci, 0,4% Němci a 3,5% Romové, Ukrajinci, Vietnamci, Rusové, Bulhaři, Maďaři, Srbové.	90% Švýcaři, 6% Italové, 2% Němci a 2% Španělé	88 % Slovinců, 3% Chorvaté, 2% Srbové, 7% ostatní národnosti	92% Rakušané 2% z bývalé Jugoslávie, 2% Turci, 1% Němci a ostatní	85,8 % Slováci, 9,8 % Maďaři, 1,7% Romové, Rusíni, Češi	93% Finové, 6% Švédové, 1% Laponci a ostatní

Zdroj: Vlastní zpracování. LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. <http://www.mzv.cz/jnp/>

Tabulka 14: Mezinárodní srovnání 2

	Česká republika	Švýcarsko	Slovinsko	Rakousko	Slovensko	Finsko
	Bezpečnostně-politická situace					
Nejdůležitější bezpečnostní dokumenty	Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020; Bezpečnostní strategie ČR	Bezpečnostně-politická zpráv Armáda XXI Ochrana obyvatelstva 200X	Rezoluce o strategii národní bezpečnosti Republiky Slovinsko	Bezpečnostní a obranná doktrína	Obranná strategie SR a Vojenská strategie SR	Evropský bezpečnostní vývoj a finská obrana; Finská bezpečnostní a obranná politika
Model služby	Profesionálové	Dobrovolnost – zanedbatelný podíl	Dobrovolnost	Dobrovolnost	Dobrovolnost	Dobrovolnost
	Dobrovolnost	Kantonální služební povinnost	Profesionálové	Profesionálové	Veřejná služba	Profesionálové
		Služební povinnost	Povinnost	Civilní služba	Služební poměr	Civilní služba
		Civilní (sociální) služba			Branná povinnost	
Záchranné složky	Hlavní výkonné prvky: Policie, ZZS, HZS, Vojenská policie, Ozbrojené síly IZS: Policie ČR, HZS, Jednotky PO zařazené do plošného pokrytí okresu jednotkami PO, ZZS Ostatní: Sbory dobrovolných hasičů, Horské služby či Vodní záchranné služby, Veřejná stráž, Obecní policie	Požárníci, Civilní ochrana, Zdravotnické záchrannářství, Technické služby	Veřejné záchranné složky: Požárníci, Horská ZS, Speleologická ZS, Vodní ZS; Civilní ochrana: Jednotky první pomoci, veterinární první pomoci, technické záchrany, protiradiační, protichemické a protibiologické ochrany, pátrací a pyrotechnické služby, krytové, pomocné; Armáda; Ostatní	Požárníci; Záchranné organizace: <i>Rakouský Červený kříž, Ostatní složky</i> (Pracovní samaritánský svaz, který je druhou nejdůležitější prvoplánovou složkou po Červeném kříži, dále Johanitánská úrazová pomoc a Maltéžská nemocniční služba.	IZS: Základní záchranné složky (Státní požárníci, ZZS, Policejní sbor SR, kontrolní chemické laboratoře CO, báňská záchranná služba), Ostatní záchranné složky (Armáda SR, Nestátní požárníci, Horská služba, Jednotky CO, Obecní, Železniční policie, Slovenský Červený kříž); HZS	Záchranné služby: požárníci nejdůležitější, Jednotky rychlého nasazení; Další organizace: Zdravotnická služba, Finský Červený kříž; Záchranná služba hlavního města

Zdroj: Vlastní zpracování. LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. <http://www.mzv.cz/jnp/>

Tabulka 15: Mezinárodní srovnání 3

	Česká republika	Švýcarsko	Slovensko	Rakousko	Slovensko	Finsko
Počet osob v jednotlivých záchrannářských složkách	Požárníci: 238 jednotek požární ochrany o celkové síle 6,6 tisíc hasičů-příslušníků v jednotkách. Policie: 42 256 policistů (v roce 2007)	Požárníci: 110 tisíc osob z toho asi 30 tisíc profesionálů; Zdravotnické záchrannářství: na částečný úvazek zde pracuje 3000 záchrannářů	Požárníci: 108 tisíc dobrovolníků, 450 profesionálů; Horská ZS: 650 dobrovolných záchrannářů; Speleologická ZS: 60 odborníků; Vodní ZS: 1,2 tisíc potápěčů	Požárníci: 250 000 většinou dobrovolníků; Rakouský Červený kříž: pracuje zde 45 tisíc osob, především dobrovolníků	HZS: Státní služba (4 tisíce zaměstnanců), Veřejná služba (400 zaměstnanců),	Zdravotnická služba: 30 000 osob; Záchranné služby: asi 20 000 osob (4 800 profesionálů, 4 300 poloprofesionálů a asi 11 000 dobrovolníků); Jednotky rychlého nasazení: 200 osob Záchranná služba Helsinky: 400 osob; Civilní ochrana: asi 90 000 osob
Ochranná infrastruktura						
Druhy úkrytů	Improvizované a stálé úkryty	Povinné a veřejné	Velice různorodá kvalita úkrytů	Různé dle spolkových států	Stálé a havarijní	Veřejné úkryty
Počet úkrytů	/	250 000 povinných a 5000 veřejných	/	2,5 milionů úkrytných míst	1150 stálých a 650 havarijních úkrytů	35 000 veřejných úkrytů
Kapacita úkrytů	Nyní asi pro 10% populace ČR, v Praze pro 40% obyvatel.	Téměř pro 100% obyvatel.	Například v Ljublaně je kapacita pro asi 50% obyvatel.	Pro 30% občanů, ale okamžitě použitelných je jen pro 5% obyvatel.	Úkryty stálé: 250 tisíc osob úkryty havarijních: 88,5 tisíc občanů Ochrana pro 6,1% obyvatel.	Pro 3 miliony osob: 40% na pracovištích a 60% v místě bydliště. Na jihu pro 78% obyvatel, jinde pro 41 - 49%

Zdroj: Vlastní zpracování. LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě.* <http://www.mzv.cz/jnp/>

Závěr

V úvodní části je pozornost věnována bezpečnostnímu prostředí ČR, jeho trendům, nebezpečím, která nás ohrožují, Bezpečnostní strategii ČR a bezpečnostním zájmům ČR.

Byl popsán bezpečnostní systém ČR, který jsem se snažila porovnat s bezpečnostními systémy pěti vybraných států Evropy.

Při tomto porovnání jsem dospěla k závěru, že bezpečnostní systémy, sloužící k řešení nevojenských krizových situací (v zahraničí tzv. sdružené systémy), mají srovnávané státy identické své podstatné rysy s naším integrovaným záchranným systémem.

Domnívám se, že cíle, uvedené v úvodu své práce, jsem splnila.

Seznam literatury

Publikace

- ČESKO, BEZPEČNOSTNÍ RADA STÁTU. *Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006. 67 s. ISBN 80-86734-91-9.
- JANOŠEC J. a kol. *Bezpečnost a obrana České republiky 2015 – 2025*. Praha: Ministerstvo obrany – Agentura vojenských informací a služeb, 2005. ISBN 80-7278-303-3.
- LINHART P. *Některé otázky ochrany společnosti*. Praha: Praha: MV – generální ředitelství HZS ČR, 2005. ISBN 80-86640-43-4.
- LINHART P., ŠILHÁNEK B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. Praha: MV – generální ředitelství HZS ČR, 2005. ISBN 80-86640-55-8.
- MINISTERSTVO VNITRA, MINISTERSTVO OBRANY, MINISTERSTVO ZAHRANIČÍCH VĚCÍ, ÚŘAD VLÁDY ČR. *Analýza bezpečnostního systému ČR*. Praha: 2004.
- BALABÁN, Miloš; STEJSKAL, Libor. *Bezpečné Česko v bezpečné Evropě*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. 152 s. ISBN 978-80-87041-17-8
- Zákon č. 123/1992 Sb., o Vojenské policii.

Internetové zdroje

- BUŠKOVÁ, Karolína. *Mezinárodní organizace: UNESCO, UNICEF, NATO, OSN, Světová banka* [online]. Litoměřice: 2007 [cit. 2010-02-02]. Dostupné z WWW: http://materialydoskoly.wbs.cz/svs/Mezinarodni_organizace_zakladni_info.doc
- GALATÍK, Vlastimil, et al. *Principy obrany České republiky „2030“* [online]. Brno: Univerzita obrany, Ústav strategických studií, 2008 [cit. 2010-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=11731>
- MINISTERSTVO VNITRA, MINISTERSTVO OBRANY. *Zpráva o zajištění obrany České republiky* [online]. Praha: M, červenec 2006, 17. 1. 2007 [cit. 2010-03-21]. Dostupné z WWW: http://www.army.cz/assets/files/8492/Zprava_o_zaji_t_n__obransy__R-_ervenec_2006.pdf
- MINISTERSTVO VNITRA. *Návrh na optimalizaci bezpečnostního systému ČR* [online]. Praha: 2005. Dostupné z WWW: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/bezpsyst/bezp_syst.pdf
- MINISTERSTVO VNITRA. *Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)*. In *Pojmy*. Praha: 2008 [cit. 2010-02-01]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/organizace-pro-bezpecnost-a-spolupraci-v-evrope-obse.aspx>

- POLICIE ČR. Co je organizovaný zločin: Organizovaný zločin. In *Útvar pro odhalování organizovaného zločinu*. Praha: 2008 [cit. 2010-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/co-je-organizovany-zlocin.aspx>>
- SOUČEK J., STAŇOVÁ E., LINHART M. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek: Krizové řízení* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor bezpečnostní politiky, 2005 [cit. 2010-02-14]. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/udalosti/prirucky/bezpecnost/bezpecnost.pdf>
- ŠAFR G. *Integrovaný záchranný systém II.* [online]. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, 2007 [cit. 2010-02-26]. Dostupné z WWW: <http://www.hasicirajec.cz/upload/p3k-IZS2.doc>
- VLÁDA ČR. *Bezpečnostní strategie ČR* [online]. Praha: 2003. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/public/7/46/a7/14340_14945_Bezp._strategie.doc
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Ekonomika: Finsko. In *Ekonomická charakteristika země*. Praha. [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/finsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Ekonomika: Slovensko. In *Ekonomická charakteristika země*. Praha. [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/slovensko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Ekonomika: Slovinsko. In *Ekonomická charakteristika země*. Praha. [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/slovinsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Ekonomika: Rakousko. In *Ekonomická charakteristika země*. Praha. [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rakousko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Ekonomika: Švýcarsko. In *Ekonomická charakteristika země*. Praha. [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svycarsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html